

Vlaams
Parlement

vergadering **C80**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 15 januari 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van energiearmoede – 678 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het verderzetten van het Klimaatpanel – 708 (2019-2020)	11
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneckhout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) Ventilus – 810 (2019-2020)	15
VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de bouw van twee fabrieken van INEOS in Antwerpen – 827 (2019-2020)	20
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de rol van de gemeenten in de klimaatkwestie – 778 (2019-2020)	27
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stikstofuitstoot van de luchthaven in Zaventem – 801 (2019-2020)	31

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van energiearmoede – 678 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Inez De Coninck

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp.a): Collega's, jullie zullen merken dat er in mijn vraag dingen zitten die voor een stukje gedateerd zijn. Dat komt omdat ik ze op 11 december vorig jaar al had ingediend. Dit is de eerste gelegenheid sindsdien om vragen om uitleg over Energie te stellen. Ik zal ze dus een klein beetje aanpassen en cours de route. Ik denk dat jullie dat wel zullen begrijpen.

Begin december heeft het steunpunt voor armoedebestrijding zijn tweejaarlijkse verslag gepubliceerd. Ook naar aanleiding daarvan verschenen er in de pers een aantal artikels in verband met de problematiek van de energiearmoede. Daarin werd terecht aangehaald dat energiearmoede nog altijd een heel groot probleem is in Vlaanderen. Bijna 16 procent van de gezinnen heeft te maken met energiearmoede. Het gaat vooral over eenoudergezinnen, alleenstaanden en huishoudens die zich verwarmen met elektriciteit. Niet alleen het verslag van dat steunpunt zegt dat. Er zijn meer studies, onder meer van de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) en de Universiteit Antwerpen die de problematiek bevestigen en die ook pleiten voor concrete en effectieve maatregelen met betrekking tot het verlagen van de energiefactuur, om energiearmoede terug te dringen.

Minister, in uw beleidsnota staan een aantal maatregelen die ook terugkomen in het een tijd geleden gepubliceerde Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP). Een aantal dingen zijn ook mee opgenomen in het Nationaal Energie- en Klimaatplan. Die zijn vooral gericht op een gedragsverandering, door middel van bijvoorbeeld het verlenen en verhogen van premies voor bepaalde doelgroepen en het vereenvoudigen van zo'n premiesysteem. In het Nationaal Energie- en Klimaatplan staan een drietal doelstellingen die vanuit Vlaanderen werden geformuleerd. De eerste gaat over de digitale budgetmeters. De tweede gaat over het noodkoopfonds, maar daar weten we eigenlijk nu al van dat dat maar een zeer beperkte oplossing zal geven. Dat gaat maar over 625 gezinnen, als ik me niet vergis. Daar hebben we het al uitgebreid over gehad, ook in de plenaire begrotingsdiscussies, naar aanleiding van de analyse die de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) onder andere heeft gemaakt. De derde gaat over een ondersteuningskader voor een substantiële groei in het aantal renovaties bij de kwetsbare doelgroep. Er wordt wel gezegd dat dat waar nodig zal worden geëvalueerd en bijgestuurd. Ik verwacht dus dat er nog wel wat bijstellingen zullen komen, aangezien de SERV heeft aangegeven dat er in de beleidsnota eigenlijk geen echt goede maatregelen staan om ook die kwetsbare doelgroep mee te krijgen in de transitie naar beter gerenoveerde woningen.

Minister, welke specifieke maatregelen plant u verder nog om energiearmoede effectief aan te pakken, gebaseerd op dat onderzoek? Daaruit blijkt immers toch dat een aantal doelgroepen echt meer problemen hebben, onder andere de eenoudergezinnen, onder andere alleenstaanden en gezinnen die zich nu verwarmen met elektriciteit. Wilt u die extra beschermen? Zijn er concrete doelstellingen voor het terugdringen van de energiearmoede? Die vind ik immers eigenlijk niet terug, niet in de beleidsnota, maar ook niet in de Vlaamse of nationale energie- en klimaatplannen.

Bent u bereid om te bekijken op welke manier er vanuit de Vlaamse Regering actie kan worden ondernomen om de energiefactuur daadwerkelijk te doen dalen? We

hebben die discussie nog al gehad, onder andere in de begrotingsplenaire, maar dat is natuurlijk dé maatregel om energiearmoede echt effectief aan te pakken. Gaan er dus initiatieven komen op dat vlak?

In de beleidsnota staat ook dat u zult samenzitten met uw federale collega's om ook vanuit die hoek te bekijken of er een verlaging van de energiefactuur kan gebeuren. Is dat reeds gebeurd, en zijn daar concrete resultaten van?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: De vraag is inderdaad al even geleden ingediend. Geen probleem daarmee.

Ik wil eerst het volgende zeggen, maar u zult dat waarschijnlijk ook wel weten. In 2016 is er een energiearmoedeprogramma goedgekeurd, met 34 acties. Daar stonden heel wat maatregelen in om kwetsbare doelgroepen daarin te ondersteunen. Dat gaat over sociale dakisolatieprogramma's, een bonus van minstens 50 procent op de bestaande energiepremies en nog andere maatregelen. Ik wil sowieso dit energiearmoedeprogramma en de maatregelen die daarin zijn opgenomen, optimaliseren en ook versterken, en de nadruk leggen op de structurele bestrijding van energiearmoede.

Ten tweede moeten we meer dan vandaag de nadruk leggen op de kwetsbare doelgroep, dat zij hun weg vinden en effectief een beroep doen op de energiehuizen, want die staan ook voor hen ter beschikking. Dat is vaak heel weinig geweten. Ze kunnen daar bijvoorbeeld een beroep doen op de renteloze energieningen. Daarnaast hebben we het Noodkoopfonds. Daarover heb ik gezegd dat ik de evaluatie ga afwachten. De beschikbare middelen in dat fonds bedragen 15,5 miljoen euro, dat is toch veel geld, maar daar gaan we slechts een 620-tal woningen mee kunnen renoveren. Ik zal bekijken of we daar nog iets aan kunnen doen.

Verder zijn er de energieconsulentenprojecten Energiearmoede 2019-2021. Er lopen op dit moment vijf projecten tot eind 2021: Samenlevingsopbouw, Komosie, REGENT, SOM Meetjesland en vzw Effect. Dat zijn allemaal zaken die op Vlaams niveau bezig zijn, maar waarvan ik vind, zeker wat betreft het energiearmoedeprogramma van 2016, dat we die moeten optimaliseren en versterken.

Daarnaast is er het federale sociale tarief voor elektriciteit en aardgas, een krachtige en noodzakelijke maatregel voor een betaalbare energiefactuur. Ongeveer 220.000 Vlaamse gezinnen genieten daarvan. Ook op Vlaams niveau zijn er maatregelen die de energiefactuur mee verlichten, bijvoorbeeld de minimale levering. Op dit moment maakt een op vijf gezinnen met een budgetmeter daar gebruik van. We moeten bekijken of er niet meer gezinnen voor in aanmerking kunnen komen om daar gebruik van te maken.

Het is natuurlijk een armoedeproblematiek. Ik ben geen minister van Armoedebestrijding. Ik denk dus wel dat u de vraag ook aan collega Beke moet stellen. Ik wil sowieso met hem ook bekijken wat we kunnen doen. We merken bijvoorbeeld dat heel wat kwetsbare gezinnen heel weinig gebruikmaken van de mogelijkheid om van leverancier te wisselen, te kijken of ze niet te veel betalen en of ze kunnen overstappen. Vaak is het dus ook wel een gegeven van informatie, van hen gericht begeleiden naar voordelige leveranciers. In het kader van de uitrol van de digitale meters werd bepaald dat uiterlijk tegen eind 2021 alle klassieke budgetmeters worden vervangen door digitale budgetmeters. Die laten op basis van de analyse van datastromen toe om gericht hulp en begeleiding te bieden, waardoor schuldoopbouw wordt geremd.

U vraagt naar concrete doelstellingen. Ik denk dat ik moet verwijzen naar collega Beke. Hij coördineert het armoedebelid. Ik ben sowieso bereid om daarnaar te

kijken, of het nu gaat over water, waar we het gisteren over gehad hebben, of over energie. De energiefactuur is de laatste jaren helaas enorm gestegen. Ik ga ook de totaliteit eens bekijken. Ik heb al heel veel contacten gehad met heel wat leveranciers. Ik heb de problematiek ook telkens op tafel gelegd. Soms zijn daar ook wat zware woorden gevallen.

In uitvoering van het regeerakkoord, en zoals bepaald in de beleidsnota, zeg ik dat de elektriciteitsfactuur zeker niet mag toenemen als gevolg van het Vlaamse beleid. Ik zou graag de energiefactuur zien dalen. Die is ook wel lichtjes gedaald. Een kleine maand geleden heeft De Tijd daar nog over bericht. Mijn ambitie is echt wel om dat te zien dalen voor iedereen. Daarnaast gaan we zeer gericht kijken naar die kwetsbare groepen en naar wat er vandaag is.

Werkt dat? Waarom werkt het niet? Op welke vlakken moeten we een tandje bij steken om zeer gericht die groepen die het moeilijk hebben, beter te ondersteunen. Zoals ik heb gezegd, zou ik de energiefactuur willen zien dalen, maar u weet ook dat er met de oversubsidiëring van zonnepanelen tussen 2009 en 2012 bijna – ik ga het woord nu gebruiken – criminele zaken gebeurd zijn: er werden soms snel-snel subsidies gevraagd, terwijl bij controles achteraf werd vastgesteld dat de zonnepanelen niet eens werkten. De regeling was dat die bedragen gerecupereerd werden via de energiefactuur. Die oversubsidiëring proberen wij nu aan te pakken en dat zal op de factuur zichtbaar blijven tot 2030.

Deze legislatuur hervorm ik het certificatiesysteem voor groene stroom en warmtekrachtkoppeling. Dat is wel een heel belangrijk gegeven, want op die manier gaan we de oversubsidiëring vermijden. De afgelopen maanden heb ik daaromtrent met een aantal dossiers heel hard op tafel geslagen, ook tijdens de ministerraad, om te vermijden dat er weer een aantal mensen langs de kassa zouden passeren en miljoenen euro's aan subsidies zouden binnenrijven, die dan achteraf gerecupereerd moeten worden via de energiefactuur. Wat ik nu ga doen, althans voor de Vlaamse component – want er zijn ook federale componenten in de energiefactuur –, is ervoor zorgen dat die Vlaamse component niet stijgt en het liefst ook daalt. De schuldenberg uit het verleden zal tot 2030 afbetaald moeten worden, maar voor de rest hervorm ik heel het certificatiesysteem voor groene systeem, om te vermijden dat het barslechte beleid uit het verleden – sorry dat ik het zo moet stellen – zich herhaalt, met alle gevolgen van dien. Nu is het natuurlijk gemakkelijk om het woord 'schandalig' in de mond te nemen, maar het verleden is wat het is. Ik zal er alles aan doen om ervoor te zorgen dat we nagaan wat we voor de kwetsbare groepen, die nu een energiefactuur uit het verleden voorgeschoteld krijgen, nog extra kunnen doen.

U vraagt me ook of ik binnen afzienbare tijd ga samenzitten met mijn federale collega's. Ik heb al een aantal keer met collega Marghem samengezeten en ik heb haar meermaals gezegd dat ze de federale componenten van de energiefactuur onder controle moet houden. Het lijkt me dan ook wenselijk dat de volgende federale regering een globale aanpak uitwerkt voor energiearmoede en inkomensbeleid.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp-a): Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik moet wel zeggen dat ik het bijzonder flauw vind dat u het totale gebrek aan goede maatregelen tegen energiearmoede, vooral als het gaat om renovaties, weer probeert te framen als de schuld van de 'sossen'. Dat is heel flauw, vooral omdat de N-VA op dat moment mee in de regering zat. U kunt er altijd naar blijven verwijzen, maar het verdoezelt volgens mij vooral het totale gebrek aan ambitie inzake armoede binnen deze regering.

U verwijst ook een aantal keer naar uw collega, minister Beke. Ik zal hem volgende week een vraag om uitleg stellen. Ik hoop van niet, maar ik ben ervan overtuigd

dat hij mij op zijn beurt vooral naar u zal doorverwijzen. Ik ben benieuwd of ik van hem goede antwoorden zal krijgen en of energiearmoede effectief aangepakt zal worden.

Het blijft een feit dat de huidige maatregelen niet toegankelijk zijn voor een heel groot deel van de gezinnen die het nu al moeilijk hebben om hun energiefactuur te betalen. Slechts 3 procent van de energiepremies gaat bijvoorbeeld naar doelgroepen die ze echt nodig hebben. Dan zie je dat de 10 procent laagste inkomens een ecologische voetafdruk heeft die tot vier keer lager ligt dan de 10 procent hoogste inkomens. Dan kun je het hebben over gedragswijziging, zoals hier een aantal keer gezegd is, maar het gaat ons er vooral over dat die mensen nog steeds veel te veel betalen voor hun energiefactuur, vooral omdat zij niet de mogelijkheden hebben om effectief structurele investeringen te doen. We hebben effectieve en efficiënte steunmaatregelen nodig waar die mensen van kunnen gebruikmaken.

Ik wil nog eens een oproep doen om te bekijken hoe u de elektriciteitsfactuur toch naar beneden kunt brengen. U verwijst daarvoor altijd naar het verleden maar er zijn ook dingen die u zelf kunt doen. Ik wil u met aandrang vragen om zeker ook heel de discussie over de tariefstructuur van heel nabij te volgen. We zullen daar nu niet te diep op ingaan want een aantal dingen zijn vorige week in een besloten zitting gezegd. Maar het is heel belangrijk om zeer goed de vinger aan de pols te houden zodat de factuur voor de mensen die het nu al moeilijk hebben, niet naar een verdubbeling zou gaan. Het is heel belangrijk om dat hier in het parlement en ook door u van nabij te volgen. Dat wil ik u met aandrang vragen. Blijf dat absoluut bekijken en blijf alstublieft kijken naar echte maatregelen die energiearmoede kunnen doen verminderen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u wel voor de vraag en, minister, dank u wel voor het antwoord. Uw antwoord ontgoochelt mij wel voor een stuk vooral omdat u zegt dat u geen minister van Armoede bent. Ik denk dat iedereen minister van Armoede is, net zoals iedereen ook minister van Klimaat zou moeten zijn. Minister Beke, die ik natuurlijk niet moet verdedigen, coördineert het armoedebelief. Het lijkt mij dat het aan alle ministers is om te zorgen dat de beleidsimpact van maatregelen de mensen in armoede niet extra treft of er niet voor zorgt dat de mensen extra in armoede komen. Ik neem aan dat u het met mij eens bent en dat u daar ook wel voor wilt gaan.

Ik denk dat de maatregelen bekend zijn. In het armoedeplan staan heel wat maatregelen. Het probleem is dat een aantal ervan niet wordt uitgevoerd of dat de impact van een aantal van die maatregelen niet ten volle wordt benut. Dat is jammer. Ik zou willen vragen om dat alsnog te doen. Ik roep het parlement ook op om een hoorzitting te organiseren met een aantal armoedeverenigingen om alsnog dat armoedeplan te bekijken. Ik stel immers vast dat het niet erg opschiet op dat vlak.

Minister, ik heb twee punctuele vragen voor u, waarvan ik vermoed dat u ze niet onmiddellijk kunt beantwoorden, maar misschien kunt u het even uitzoeken. Ik ben vooral geïnspireerd door wat gisteren is gezegd toen we de waterfactuur bespraken. Daar hebben we gezegd dat de sociale tarieven een aantal mensen niet bereiken die het nodig hebben, en andersom, een aantal mensen wel bereiken die het niet nodig hebben. De maatregel schiet zijn doel voorbij. Dat is een probleem. Mijn vraag is: is dat hier ook het geval? Voor energie is er immers ook een sociaal tarief. Het zou goed zijn dat er eens wordt bekeken of de juiste mensen bereikt worden.

Ik zou het interessant vinden om ook op beleidsmaatregelen op het vlak van energie een armoedetoets los te laten. Vorige week zei de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) hier dat ze eraan denken om de exclusieve

nachtmeter te verlaten. Dat lijkt misschien een fait divers maar het is een feit dat heel wat sociaal kwetsbare mensen, vaak huurders in sociale woningen, oude radiatoren op elektriciteit hebben. Die zijn bijzonder inefficiënt, ze zouden beter worden buitengegooid. Ik heb al begrepen dat dat niet zo evident is. Als die mensen de volle pot zouden moeten betalen, zou dat echt een ramp zijn voor hen. Dat is de factuur maal twee of maal drie. Dat mogen we echt niet laten gebeuren. Ik zal initiatieven nemen om dat te proberen verhinderen, maar ik denk dat we dat samen moeten doen. Mijn tweede vraag gaat dus over de armoedetoets in het algemeen en specifiek over de exclusieve nachttarieven die nu vooral sociaal kwetsbaren ten goede komen. Als we die zouden verlaten, zou dat echt een ramp betekenen. Minister, wat gaat u doen om hieraan het hoofd te bieden?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Dank u wel voorzitter, dank u wel vraagsteller en minister om dit onderwerp naar voren te brengen. Het energiearmoedeprogramma van de vorige legislatuur ligt mezelf en onze partij heel na aan het hart. Het is een belangrijke problematiek. Ongeveer 15 procent van de Vlaamse gezinnen heeft te maken met een vorm van energiearmoede. Er zijn enerzijds de betalingsproblemen en anderzijds het feit dat een hele groep mensen in een verre van optimale woning leven. U weet dat de energiefactuur voor veruit voor het grootste deel uit de verwarmingsfactuur bestaat. Daar zit uiteraard ook de grootste winst, zowel wat betreft energiebesparing als het terugdringen van de kosten voor de betrokken gezinnen.

Het energiearmoedeprogramma dat we met de vorige regering hebben uitgewerkt, is ambitieus. Ik ben blij dat u zegt dat u er werk van wilt maken om het te versterken, om het te actualiseren. Wat is uw concrete timing en uw concrete doelstelling daaromtrent? In welke budgetten voorziet u? Ik denk dat het belangrijk is om daarop te focussen.

Ik wil u beetje corrigeren omdat we de oversubsidiëring aangepakt hebben. We dragen nog altijd de factuur mee van foute beleidskeuzes uit de periode 2010-2011, maar dat is natuurlijk geen excuus om geen energiearmoedebeleid te voeren want dat heeft op zich weinig te maken met de problematiek die die Vlaamse gezinnen treft. Ik roep u op om daar in dit kader niet op te focussen.

De energiefactuur zal in de komende jaren dalen. Die is het voorbije jaar gelukkig ook al gedaald, zowel de verwarmingsfactuur als de elektriciteitsfactuur. Ik reken erop dat u met uw beleid er mee voor zorgt dat die trend zich doorzet.

Wat betreft het energiearmoedeprogramma zelf is het belangrijk om de actoren die daarin actief zijn of kunnen zijn, samen te brengen. We hebben de energiehuizen, maar we hebben ook de lokale besturen, de sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren. Zult u die actoren samenbrengen? Kunnen we daar op rekenen? Kunnen we daar een timing van krijgen? Wanneer zult u de betrokkenen zien en op welke manier zult u rekening houden met hun input bij de optimalisering van het energiearmoedeprogramma?

De digitale meters worden geïnstalleerd. Tegen volgend jaar zal de groep van de budgetmeters die prioritair was, een digitale meter hebben. U zegt terecht dat dit u toelaat om een aantal maatregelen gericht te nemen en om eventuele problemen sneller te detecteren. Maar wat zult u concreet doen? We weten dat we de digitale meters kunnen gebruiken, maar zult u dat doen en wie zult u concreet gelasten met het beleid daaromtrent?

Ik merk dat u een enigszins afwijkende visie hebt als het gaat over de rol van coördinerend minister. U zegt dat bij Klimaat ook de minister van Mobiliteit betrokken is en de minister van Economie. U bent vakminister van Energie. Ik reken

erop dat u energiearmoede ter harte neemt en niet doorverwijst naar een collega die het armoedebeleid vorm moet geven. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

U kunt straks zeker antwoorden, minister. Ik reken erop dat u de nodige ambitie en vooral de nodige daadkracht aan de dag legt om hieromtrent een stevig beleid te voeren, waarvoor dank.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Als we het hebben over het verlagen van de kost voor de mensen, dan spreken we over de factuur. De factuur bestaat altijd uit twee delen: de eenheidsprijs en de hoeveelheden. Ik denk dat de heer Anaf zich te veel focust op de eenheidsprijs en te weinig op de hoeveelheden. Ik hoor dat ook in de tussenkomst van de heer Danen die ten onrechte zegt dat als het exclusieve nachttarief afgeschaft wordt, dit de prijs zal verdubbelen of zelfs verdrievoudigen. In de hoorzitting is vorige week heel duidelijk geworden dat er bij wie een Ferrarimeter heeft geen capaciteitstarief komt en het exclusieve nachttarief dus ook niet afgeschaft wordt. *(Opmerkingen van Johan Danen)*

U poneert iets dat niet helemaal correct is.

Voor mij is het belangrijkste omtrent energiearmoede het aanpakken van de hoeveelheden. In de vorige regering zijn er op dat vlak al heel wat zaken gebeurd. We hebben inderdaad 34 actiepunten die vervat zijn in het rapport van het Rekenhof en de Koning Boudewijnstichting. Ik noem er een paar op: de renteloze lening, de verhoogde energiepremies, het noodkoopfonds, energiearmoedeconsulentenprojecten. Het zijn allemaal zaken die gaan over hoeveelheden.

Waar ik het soms ook moeilijk mee heb, is het containerbegrip over energiearmoede. We hebben het dan inderdaad bijvoorbeeld over verborgen energiearmoede. In het rapport van het Rekenhof en ook in dat van de Koning Boudewijnstichting staat dat men het soms moeilijk heeft met mensen die heel weinig verbruiken omdat ze een zeer goed geïsoleerde woning hebben, en die ten onrechte soms ook beschouwd worden als mensen in energiearmoede. Dat is niet zo. Het zijn mensen die in een goed geïsoleerde woning leven en daardoor weinig kosten hebben. En de kost is dus de vermenigvuldiging van die hoeveelheden maal de eenheidsprijs.

Vorig jaar op 3 april 2019, vlak voor de verkiezingen dus, heb ik de vraag ook aan uw voorganger, minister Lydia Peeters, gesteld. Toen was er ook al discussie over wie er in energiearmoede leeft. Zijn dat de mensen die worden beschouwd als beschermde afnemers? Betekent het sowieso dat die mensen in energiearmoede leven? Beschermde mensen zijn bijvoorbeeld ook mensen die leven met iemand met een handicap en die daardoor bepaalde voordelen hebben. Of zijn het de kwetsbare gezinnen? Zijn het de prioritaire doelgroepen? Ik heb toen de vraag gesteld – en daarom heb ik de vraag ook nu opnieuw gesteld – of het niet goed is om tot een eenduidige definitie te komen over wie in energiearmoede kan leven, eerder op basis van inkomensgrenzen – zoals we ook doen met de energielening op 0 procent – dan op basis van moeilijk te definiëren kwetsbare of prioritaire of beschermde afnemers. Het zijn eigenlijk drie containerbegrippen waarvan men in alle rapporten van het Rekenhof en ook het meest recente rapport van de Koning Boudewijnstichting zegt dat men beter zou harmoniseren waardoor de discussie 'gecontainerd' wordt en ook duidelijk is.

Mijn bijkomende vraag is dus of we nog verder kunnen inzetten op een juist begrip van mensen die leven in energiearmoede.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik zal proberen me aan mijn twee minuten te houden, wat niet altijd makkelijk is in deze commissie.

Duidelijkheid is goed, maar ik denk dat we allemaal wel duidelijk mogen stellen dat energiearmoede geen probleem is dat wordt overdreven, maar een probleem dat wordt onderschat. Laat ons daar in de eerste plaats op focussen. Ik sprak onlangs nog met een mevrouw die haar verwarming enkel opzet wanneer haar dochter er is en niet wanneer die bij haar vader is. Dat is wat energiearmoede in de realiteit wil zeggen. Laat ons dus het probleem alsjeblieft niet onder de mat vegen.

Minister, u zegt dat veel mensen van leverancier moeten veranderen zodat ze niet te veel betalen. De realiteit is natuurlijk dat vandaag iedereen te veel betaalt. In Vlaanderen betaalt men gemiddeld 245 euro meer voor energie dan in onze buurlanden. Ik ben blij dat u de ambitie uitspreekt om daar iets aan te doen en om de prijzen te doen dalen. Dat stond nog niet in het regeerakkoord of in uw beleidsnota, dat is dus heel goed. De volgende vraag is dan hoe dat gaat gebeuren. Dat lijkt me toch wel essentieel.

Dan komen we natuurlijk op de kosten voor groene stroom. U hebt het over criminële zaken die in het verleden zijn gebeurd. Ja, dat is niet de schuld van de sossen of van eender wie, dat is de schuld van de regering-Peeters, met de N-VA, sp.a en CD&V. Ze hebben effectief een totaal verkeerde maatregel genomen, met uw partij erbij. Dat wil niet zeggen dat het niet kan worden rechtgezet. Wij vragen daar al lange tijd naar en er komt zeer weinig antwoord op. Waarom organiseert u geen audit? Waarom organiseert u geen audit, zeker voor die grote groenestroomparken die het gros van de subsidies opslurpen? Organiseer een audit om na te gaan of ze geen bovenmatige winsten maken – ze mogen uiteraard een rendement halen, dat is het probleem niet. Waarom organiseert u geen audits om die excessen eruit te halen, te zorgen dat ze een goed rendement krijgen en dat de kosten voor de mensen kunnen dalen zodat we ook de groene kosten uit de factuur kunnen halen?

De regering is van plan om een energienorm in te voeren om de energieprijzen voor grote bedrijven onder controle te houden. Waarom overweegt u dat ook niet voor gezinnen?

Het energieverbruik is inderdaad heel belangrijk. Isolatie voor verwarming is zeer cruciaal. Waarom zetten we niet de stap van renteloze leningen naar derdebetalers-systemen? Ze zijn niet duurder voor de overheid, maar ontzorgen wel en zorgen dat het makkelijker wordt om het huis te isoleren zodat de drempel wordt verlaagd.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, collega's, energiearmoede is een belangrijk probleem. Maar wat mij in deze discussies vaak opvalt, is dat we dan enkel over energie praten, terwijl energiearmoede vaak is ingebed in een breder armoedeprobleem. Op zich denk ik niet dat we alles moeten inzetten op een zo laag mogelijke energieprijz; dat kan niet de oplossing zijn. De markt werd geliberaliseerd, er zijn prijsvergelijkers en er zijn al tal van initiatieven genomen om tot een correcte prijs te komen. Collega D'Haese, het lijkt mij niet nodig om de leveranciers en de producenten als de grote boosdoeners te zien.

Wanneer we over energiearmoede praten, gaat het ook over wonen, over begeleiding, en over tal van aspecten die in aanmerking moeten worden genomen. Het is wel zo dat, wanneer er problemen zijn rond het betalen van de energierekening, dit vaak al een eerste indicatie is van andere problemen. Minister, in die zin kan niet enkel de Vlaamse Regering dit probleem oplossen; ik denk dat we ook bij de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's) een partner moeten zoeken.

Wat we wel in dat regeerakkoord hebben ingeschreven, is dat we zullen inzetten op ontzorging. Als mensen willen investeren aan 0 procent, of als ze recht hebben op

premies en dergelijke meer, dan is dat vandaag nog te moeilijk, zeker voor kwetsbare gezinnen. In die zin is de integratie van de diverse woonloketten en energiehuizen een heel belangrijke stap, net om kwetsbare gezinnen te helpen om korte metten te maken met energieverstopping. Want daardoor betalen zij ook meer.

Een ander element is wonen, zoals ik al heb aangehaald. Mijn vraag is of u misschien toch overleg kunt plegen met de minister van Wonen, om te bekijken op welke manier we derdebetalerfinancieringen kunnen organiseren voor investeringen in energierenovaties, en hoe de verhuurders zowel fiscaal als via normering kunnen worden aangespoord om ervoor te zorgen dat de verhuurde huizen energieneutraler worden.

Ook daarin hebben we al forse stappen gezet, en we moeten zorgen dat de aanbieders van woningen gemotiveerd blijven om hun woningen te blijven verhuren. We kunnen vandaag niet in één klap eisen dat alle verhuurde woningen energieneutraal zijn. Maar we moeten inzetten op een verstandig investeringskader, dat misschien nog een tikkeltje kan en moet worden aangescherpt. Dat lijkt mij een mogelijkheid om ook mensen in energiearmoede te helpen, zodat zij minder geld moeten uitgeven aan energie. Het gaat dan toch vooral om huurders, als het al geen sociale huurders zijn.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik ga daar kort over zijn, voorzitter. Ik begin bij het begin. Ik denk dat collega Bothuyne dat verkeerd heeft begrepen, want energiearmoede maakt onderdeel uit van het armoedebeleid. Als we armoede willen aanpakken, dan moeten we in ons armoedebeleid een ketenaanpak hebben. Als iemand met energie- of waterarmoede te kampen heeft, dan zit daar veel meer achter.

Ik ben hierin niet de coördinerende minister. Voor het beleidsdomein Klimaat ben ik wel coördinerend minister, en ik heb die rol ook opgenomen: ik ben naar alle ministers gegaan, en ik ben blij dat mijn collega's ook met heel wat maatregelen zijn gekomen. We hebben meer dan driehonderd maatregelen kunnen opnemen in ons Vlaams Energie- en Klimaatplan.

Dit is niet verkeerd bedoeld, maar ik geloof echt dat als we armoede structureel willen aanpakken, we moeten kiezen voor een gestructureerde ketenaanpak binnen het armoedebeleid. Het is niet dat ik mijn verantwoordelijkheid wil afschuiven, want ik ben zeer gevoelig voor het probleem van energiearmoede. Maar ik ben ervan overtuigd dat we dat samen moeten doen.

Collega Danen verwees naar het energiearmoedeprogramma, dat een aantal maatregelen bevat die nog niet zijn uitgevoerd. Ik wil dat optimaliseren en versterken daar waar het moet. De energiehuizen hebben daar ook een belangrijke rol in te spelen. Wat die noodkoopfondsen betreft, zit er in het Vlaams energieplan ook een timing vervat om dat verder te evolueren.

Collega Anaf, u zegt dus eigenlijk dat de energieconsulenten hun job niet goed doen. Zij moeten de kwetsbare groepen informeren, want die energiescans zijn gratis voor hen. Zij dragen daar mee de verantwoordelijkheid voor. De verhoogde energieprijzen en de informatie daaromtrent zit bij hen. U zegt dat zij hun werk blijkbaar niet goed doen. Ik zal bekijken wat we nog extra kunnen doen.

Energiearmoede is één ding, de betaalbaarheid van de facturen is een ander. Mijn collega heeft in het verleden de oversubsidiëring inderdaad al geleidelijk aan afgebouwd. In deze legislatuur gaan we het certificatenstelsel voor groene stroom verder hervormen. Oversubsidiëring moet vermeden worden. Maar dat heeft dan te maken met de betaalbaarheid van de energiefactuur voor iedereen, voor alle duidelijkheid. Dat gaat niet over die kwetsbare gezinnen.

Ik heb gezegd dat er zaken zijn gebeurd die eigenlijk niet oké zijn. Ik heb een dossier in Genk van heel dichtbij gevolgd. De man in kwestie heeft op het laatste nippertje nog voor miljoenen geld getrokken. Al een geluk dat daar handhaving was. Het bleek dat dat niet correct was. Het bedrijf is ook veroordeeld door de rechtbank. Het is goed dat die handhaving er is, maar ik zeg gewoon dat we daar met het nodige gezonde boerenverstand naar moeten kijken. Ik heb daarover al een paar keer samengezeten met de collega's op het federale niveau. Ik zal dat verder opvolgen.

Wat energiearmoede betreft, en dat geldt ook voor water, zal ik voor mijn bevoegdheden alles op alles zetten om daar een zeer gericht beleid rond te voeren.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp-a): Ik begrijp, minister, dat u niet wilt dat we in uw commissie vragen over De Lijn komen stellen omdat u coördinerend minister voor klimaat bent, maar dat u vooral kritiek hebt op de manier waarop minister Beke de coördinatie opneemt – of die coördinatie niet opneemt – in het armoedebeleid. Dat is zeer duidelijk. Ik zal de minister daar dan volgende week over ondervragen.

Ik heb helemaal niet gezegd dat ik vind dat de energieconsulenten hun werk niet goed doen. Het probleem is dat heel veel van die premies gewoon niet kunnen worden gebruikt door mensen die in armoede zitten, omdat ze gewoon de financiële middelen niet hebben om die voorfinanciering te doen. Ik geef collega Schiltz voor een groot stuk gelijk. Het gaat voor een stuk over ontzorging. Dat is heel belangrijk, maar met die ontzorging alleen gaan we er niet komen. Zelfs als mensen alle informatie hebben en het echt op een schoteltje aangereikt krijgen, dan nog zijn er groepen in de samenleving die de middelen niet hebben om die investeringen te kunnen doen. Dat moet dus samen gaan.

Collega Gryffroy, ik focus zeker niet alleen op die energieprijzen an sich. Het gaat er inderdaad ook over om te proberen mensen te stimuleren om zo weinig mogelijk energie te verbruiken. Maar dan heb je wel echt maatregelen nodig die iedereen bereiken en waarbij je iedereen kunt toelaten om zijn huis te renoveren, zodat men effectief minder energie gaat verbruiken. En dan stel ik alleen maar vast dat de maatregelen die momenteel in de beleidsnota staan, daarvoor ontoereikend zijn en dat je meer nodig hebt dan alleen ontzorging en premies die veel mensen niet kunnen betalen en renteloze leningen waar de rentelast voor mensen al te hoog is om investeringen te kunnen doen. Je hebt andere maatregelen nodig. We gaan op die nagel blijven kloppen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het verderzetten van het Klimaatpanel – 708 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Inez De Coninck

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, mijn vraag gaat over de al of niet rooskleurige toekomst van het Klimaatpanel. Dat panel is in maart 2019 opgericht. Het is een wetenschappelijk opvolgpanel om de regering bij te staan in de uitrol van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP). Er is een duidelijke opdracht: monitor de maatregelen en het al of niet behalen van de doelstellingen en stel eventueel een aantal additionele maatregelen voor per sector, weliswaar rekening houdend met kostenefficiëntie en de budgettaire en maatschappelijke impact van die eventuele nieuwe maatregelen.

Dat Klimaatpanel is intussen aan de slag gegaan en telt een tiental Vlaamse experten van diverse universiteiten en met diverse specialisaties. Het panel heeft al twee rapporten afgeleverd, een eerste advies op de symbolische datum van 11 juli 2019 en een iets lijviger rapport in oktober 2019. Daarin zet het een aantal interessante pistes uiteen. Ik ben ervan overtuigd dat die rapporten voor een stuk ter inspiratie hebben gediend voor het geactualiseerde VEKP.

We weten allemaal dat de nieuwe Europese Commissie ondertussen ook aan de slag is gegaan. Onder leiding van voorzitter Ursula von der Leyen en vicevoorzitter Frans Timmermans is de Europese Green Deal tot stand gekomen, met als een van de speerpunten het optrekken van de Europese emissiereductiedoelstelling voor 2030 en al zeker voor 2050.

Hoe gaat het nu verder met dat Klimaatpanel? We hebben ondertussen een geactualiseerd VEKP en ik denk dat het nog steeds opportuun is om naast dat plan een wetenschappelijk expertenpanel te hebben dat de vooruitgang en de uitrol van de verschillende maatregelen opvolgt en de effecten en resultaten ervan monitort. Het is evenwel belangrijk om vooruit te kijken, niet alleen naar 2030, maar ook naar 2050. We moeten de doelstellingen toch ook op een realistische, maar ambitieuze manier proberen te halen. Ik ben ervan overtuigd dat zo'n onafhankelijk expertenpanel een inspiratiebron kan zijn en de regering en het parlement kan bijstaan bij de ontwikkeling van eventuele nieuwe maatregelen.

Hoe evalueert u het werk van het opvolgpanel de voorbije maanden?

Hebben deze adviezen bijgedragen tot het finaliseren van het VEKP?

Hoe ziet u de toekomst van het expertenpanel? Wilt u zijn opdracht verlengen? Zo ja, welke opdrachten of taken ziet u dan voor dit panel weggelegd de volgende maanden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u wel voor uw vraag, collega.

Zoals u weet hebben de betrokken ministers en de viceministers-presidenten het panel reeds ontvangen en we gaan dat binnenkort opnieuw doen. Ik heb zeer veel appreciatie voor de twee adviezen die het opvolgpanel heeft opgesteld. Ondanks het korte beschikbare tijdsbestek waren ze zeer grondig uitgewerkt. Een deel van de aanbevelingen van het panel zijn dan ook meegenomen in het finale VEKP.

Bij de opmaak van het VEKP hebben we zoals gezegd een aantal zaken uit de ontvangen adviezen overgenomen, bijvoorbeeld wat betreft de organisatie en onderbouwing van het energie- en klimaatbeleid. De nood aan heldere afspraken over hoe de verschillende overheidsdiensten en stakeholders verder betrokken worden bij het beleid, hoe we alles gaan meten, een versterking van de wetenschappelijke beleidsonderbouwing ... dat zijn allemaal aanbevelingen van het panel waarmee we rekening gehouden hebben. We hebben nu een finaal plan in plaats van twee aparte. We hebben in het VEKP ook het engagement opgenomen om tegen eind dit jaar een afsprakenkader op te maken waarin de rol van alle ministers, departementen en entiteiten vastgelegd wordt. De administratie is daar nu mee bezig. Het afsprakenkader moet ook in kaart brengen hoe stakeholders, experten, lokale overheden, innovators en voorlopers betrokken zullen worden. Zoals u weet, coördineert mijn kabinet dat en we gaan dat zeer nauwlettend opvolgen.

Ook op het vlak van inhoudelijke maatregelen zijn er tal van aanbevelingen die we hebben meegenomen, bijvoorbeeld het belang van de voorbeeldfunctie van de Vlaamse overheid in de gebouwensector wat betreft renovatie, ook in de tertiaire sector; het nastreven van een ambitieuze modal shift voor de transportsector; bijkomende investeringen in fietsinfrastructuur; het stimuleren van innovatie in de

landbouwsector; en de verhoogde instroom van arbeidskrachten in de bouwsector. Andere maatregelen zijn niet meegenomen, zoals de kilometerheffing, de koolstofheffing en de afbouw van de veestapel.

Ik wil niet vooruitlopen op een verhoogde klimaatdoelstelling voor Vlaanderen in het kader van een Green Deal. Ik plan binnenkort wat gesprekken op het Europese niveau daarover. Maar de uitdaging blijft 35 procent. Dat wil ik nog wel eens benadrukken want ik lees soms in kranten dat men zegt dat de Vlaamse Regering die ambitie wil loslaten. Dat is niet het geval. De doelstelling van 35 procent is de ambitie. Wij zullen bijkomende maatregelen nemen. Ik heb deze week nog met een collega-minister samengezeten die heeft gezegd dat hij misschien nog bijkomende maatregelen kan nemen. Dat is allemaal heel goed. Nogmaals, die 35 procent voor Vlaanderen is de uitdaging voor 2030. Wij moeten er echt wel alles aan doen om dat te halen. Wij gaan ook kijken in het kader van besprekingen over de Green Deal wat we aan financiële middelen voor Vlaanderen kunnen binnenhalen.

De resultaten van en de samenwerking met het opvolgpanel hebben aangetoond dat de inbreng van academici in het energie- en klimaatdebat een belangrijke rol kan spelen. Het werk moet nu eigenlijk beginnen. Als u het mij vraagt, moeten we de rol van de onafhankelijke experts en academici verder vastleggen zodat het een structureel karakter krijgt.

Het takenpakket en de samenstelling van het opvolgpanel klimaat was opgesteld in functie van de opmaak van het Vlaams Energie- en Klimaatplan. We gaan de komende maanden dan ook bekijken op welke manier we de inbreng van experts en academici verder gaan gebruiken en hoe we dat kunnen opzetten. Ik denk aan een verdere onderbouwing van de Vlaamse Klimaatstrategie 2050, aan bijkomende maatregelen, aan het duidelijk in kaart brengen van de investeringsbehoefte en het uitvoeren van een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Wij gaan dat in de schoot van de regering bekijken. Ik denk dat de wil er is bij alle collega's om het panel verder te hanteren in de toekomst.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Ik wil reageren op het antwoord van de minister dat me eerlijk gezegd toch een beetje tevreden maakt. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Of heel tevreden, mijnheer Gryffroy. Ik mag niet te uitbundig doen. In ieder geval ben ik blij dat de minister nog eens duidelijk zegt dat ze de 35 procent wil halen. Er wordt altijd wat geframed dat dat niet zo is. Dat is toch wel een duidelijke vaststelling.

Ik ben ook tevreden dat de minister zegt dat Europa ons laat kijken naar 2030 maar vooral naar 2050. We moeten ons ook daar voorbereiden en laten bijstaan. Ik ben er absoluut van overtuigd dat iedereen in het bad moet. Het klimaat is van ons allemaal, dat zeggen we al een hele tijd.

Minister, dat u die coördinatietak moet opnemen, lijkt mij vanzelfsprekend. Maar coördineren wil zeggen andere mensen aanmoedigen om hun verantwoordelijkheid te nemen. Voor u gaat dat van collega-ministers tot andere stakeholders in de verschillende sectoren van industrie, groot en klein, onze woningen en de lokale besturen.

Dus ik denk dat dat zo moet lopen. Het is belangrijk dat er een onafhankelijk expertenpanel naast u staat om de coördinatietaken te faciliteren en om u voldoende munitie te geven om die taak als coördinator op te nemen. Ik ben blij dat u zegt dat voor uw part het Klimaatpanel verder mag gaan. Er moet bekeken worden wat de juiste modaliteiten moeten zijn, maar ik ben wel blij dat dit onafhankelijk panel zijn werk verder kan zetten.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Mijnheer Van den Heuvel, voor u eraan twijfelt: we hebben allemaal de ambitie – ook wij en ook ik – om te streven naar die 35 procent. We zijn voorlopig gestrand op de onderbouwde berekening van 32,6 procent, maar we hebben nog tijd om naar die 35 procent te gaan.

Mij interesseert vooral in de opbouw van het panel dat het ook gaat over de financiering. Minister, u hebt het al kort aangehaald, maar Europa heeft gisteren honderden miljarden euro's aangekondigd. Ze zullen een beetje toveren, denk ik, om aan al dat geld te geraken.

Daarnaast zijn een belangrijke partner in het hele verhaal de Vlaamse en lokale overheden. De overheden hebben soms een cashmatig probleem en beschikken niet over de nodige middelen. Ze zoeken dan naar andere intelligente oplossingen via bijvoorbeeld 'third part investments', via ESCO-systemen (energy service company) waarbij derden investeren in een gebouw en zich laten terugbetalen door de besparing. Dat mag van Europa, maar het moet wel worden opgenomen in de begroting binnen ESR 8. Ik weet dat heel veel grote steden vragende partij zijn om dit buiten de begroting te houden, zeker omdat het investeringen zijn die zichzelf terugverdienen. Kan het panel dit specifiek onderzoeken? De overheidsgebouwen van de Vlaamse overheid moeten gaan naar 2,5 procent en die van de lokale overheden naar 2,09 procent per jaar. Er is op dat vlak dus heel wat te doen, maar als dit binnen de begroting moet gebeuren, dan is men gebonden aan de Europese regels. In plaats van alles top-down op te leggen, moet Europa misschien ook eens bottom-up luisteren naar wat de financiële mogelijkheden zijn zodat steden, gemeenten en regio's meer financiële armslag krijgen om die investeringen te kunnen doen. Kan dit ook door het panel onderzocht worden?

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, ik heb genoteerd dat er gewerkt wordt aan een afsprakenkader. Dat is heel verstandig en dat zal voor een deel al tegemoetkomen aan de bezorgdheden van de heer Gryffroy.

We moeten er wel voor opletten om het expertenpanel niet als een soort van alternatieve administratie te zien. Zij hebben een aantal algemene richtlijnen met betrekking tot klimaatbeleid aangedragen als een onafhankelijk expertenpanel, wat ze natuurlijk ook zijn. Ik vind het geruststellend nieuws dat u binnen de regering zult bekijken hoe dit panel verder een plaats kan krijgen in het klimaatbeleid. Ik denk dat het daar een onmisbare speler in zal zijn.

Bij de bespreking van de beleidsnota hebben we het gehad over governance, over op welke manier we aan klimaatbeleid zullen doen. Hoe het zit met het Nationaal Energie- en Klimaatplan en het comité daarrond? Hoe gaat het samenwerken met andere regio's? Hoe gaan we monitoren? Ook daar is veel aandacht aan besteed. U herinnert zich de discussies over de klimaatbegroting. Hoeveel geld investeren we in klimaat en hoeveel klimaatwinst boeken we daarmee? Hebben alle maatregelen wel effect en dergelijke meer? Wanneer het afsprakenkader concreter gestalte zal krijgen, dan moeten we goed kijken wie wat voor zijn rekening neemt. Ik weet niet of het aan het expertenpanel is om de overheid te adviseren over hoe ze de eigen gebouwen moet vergroenen. Daar zijn misschien andere organen voor.

Ik heb ook begrepen dat er een delegatie van het Vlaams Parlement naar de interparlementaire klimaatconferentie zal worden gestuurd, waar ook de Europese Commissie toelichting zal komen geven bij de Green Deal. Mijnheer Gryffroy, we kunnen er meteen al eens polsen naar de ruimte bij Europa om een aantal dingen op een begrotingsvriendelijke manier op te lossen.

Minister, ik heb nog een concrete vraag. Ik ben tevreden over de manier waarop u het panel zal inschakelen in het geheel van instrumenten dat de Vlaamse overheid

ter beschikking heeft. U herinnert zich misschien nog dat minister Peeters in de vorige legislatuur het expertisecentrum lokaal energiebeleid heeft ondersteund. We weten dat het klimaatprobleem niet alleen kan worden opgelost vanuit de regering in Brussel, maar dat we daarvoor alle actoren in de maatschappij nodig zullen hebben, zowel de expertisecentra bij de universiteiten als de lokale besturen. Alleen beschikken de lokale besturen vaak niet over de nodige expertise om in te schatten welke maatregelen zij kunnen nemen en op welke manier die kunnen bijdragen tot het Vlaams energiebeleid. Minister, ziet u er nog heil in om het expertisecentrum lokaal energiebeleid mee in te schakelen in het globale Vlaams klimaatbeleid?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Schiltz, ik ga uw vraag over het expertisecentrum opnemen met minister Somers. Hij is trekker voor de lokale sloopplannen en klimaattafels. Ik zal het eens met hem bespreken.

Het is heel goed dat we een afsprakenkader gaan maken. Onze diensten gaan dat doen, niet het panel, voor alle duidelijkheid. Het zal ook nog op de regering komen en worden afgeklopt zodat we echt goed in kaart brengen hoe we alle maatregelen uitvoeren en wat de kostprijs daarvan is.

Ik ben er persoonlijk voorstander van om het panel verder te laten werken. Ook voor de Klimaatstrategie 2050 zullen we hen nog nodig hebben. We zullen nog moeten nadenken hoe we dat organiseren.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, ik kan alleen zeggen dat ik u aanmoedig om heel snel met het opvolg- en expertenpanel, rond de tafel te zitten om hun takenpakket concreet in te vullen voor de volgende maanden. Ik ben er zeker van dat zij een mooie bijdrage, en ook een interessante bijdrage, kunnen leveren aan het Vlaams klimaatbeleid.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) Ventilus – 810 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Inez De Coninck

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, minister, collega's, ik heb een vraag over een dossier dat wel heel belangrijk is voor de toekomst van het klimaatbeleid en energiebeleid in Vlaanderen, vooral wat betreft de energieproductie op zee en het potentieel ervan.

Op 20 december 2019 keurde de Vlaamse Regering de procesnota goed over het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) Ventilus. De realisatie van deze aansluiting op het elektriciteitsnet op land kan een mogelijk grote impact hebben op de provincie West-Vlaanderen. Ik zal niet onder stoelen of banken steken dat het in de provincie West-Vlaanderen geen evident dossier is. Waarschijnlijk bent u daarvan intussen ook op de hoogte.

In de voorgaande fases van het proces werden bij inspraakmomenten over de voorliggende plannen een aantal grote bezorgdheden geuit vanuit bevolking, middenveld, natuur, landbouw en lokale besturen. Deze gaan zowel over de ruimtelijke

als over de gezondheidsimpact op mens, dier en omgeving. Uiteraard zijn wij voorstander van die aansluiting van windenergie op het land en denken wij dat het een goede zaak is. Aan de andere kant zijn wij het verplicht aan alle bezorgde inwoners, bedrijven en organisaties van West-Vlaanderen om ernstig om te gaan met die opmerkingen die al zijn geuit in de eerdere trajecten.

In de procesnota wordt duidelijk dat er nieuwe afweging zal gebeuren omtrent de mogelijkheden voor een ondergrondse oplossing. In de eerdere fase werd echter geargumenteed dat dit niet mogelijk zou zijn. Nu zouden er toch een aantal buitenlandse voorbeelden zijn die tonen dat er toch mogelijkheden zijn, die eventueel een antwoord zouden kunnen zijn op de bezorgdheden van de vele betrokkenen.

Minister, daarom toch een aantal vragen. Waarom werd een ondergrondse oplossing in de eerdere voorstellen niet in aanmerking genomen? Welke elementen maken dat een ondergrondse oplossing nu opnieuw wordt onderzocht? Zijn er technologische of andere evoluties die maken dat een ondergrondse oplossing nu toch een alternatief zou kunnen zijn? Op welke termijn zal deze informatie beschikbaar zijn om de alternatieven af te wegen? Welke informatie is daar specifiek voor nodig?

Er werd gezegd dat die keuze pas zal worden gemaakt nadat wordt bekeken of dat een redelijk alternatief is. Welke criteria zullen worden gehanteerd bij de inschatting of een ondergrondse aanleg een redelijk alternatief kan zijn? Zijn die criteria veranderd ten opzichte van eerdere fases? Verwacht u zelf een ander resultaat? Waarom wel of niet? Hoe ver wenst u te gaan om een ondergrondse oplossing – een duidelijke vraag van vele actoren – mogelijk te maken?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Mijnheer Vaneeckhout, bedankt voor uw zeer complexe vraag. *(Opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout)*

Dit leeft ook wel enorm, denk ik, in uw provincie. Ik zal dus proberen daar nauwkeurig op te antwoorden.

De eerdere voorstellen waarnaar u verwijst, zijn opgenomen in de startnota die eind maart 2019 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. In die startnota kon u nalezen dat de keuze voor een referentietechnologie wordt onderschreven op basis van verschillende studies: niet alleen een studie van Elia, maar ook een advies van de Belgische universiteiten, die de conclusies van die studie onderschreven, een internationale benchmark en een studie van een extern internationaal bureau. De studies zijn ook voor iedereen raadpleegbaar op de website van ons departement.

In deze startnota is dus opgenomen dat er wordt gekozen voor een referentietechnologie. Die referentietechnologie is een luchtlijn in wisselstroom met een gedeeltelijk ondergronds traject, omdat uit de studies blijkt dat met een volledig ondergrondse verbinding geen betrouwbare veilige exploitatie mogelijk is.

U vroeg welke elementen maken dat een ondergrondse oplossing nu opnieuw moet worden onderzocht. Ik verwijs naar de mededeling van december 2019 aan de Vlaamse Regering. Ik heb toen aan de regering verslag uitgebracht over de vele inspraakreacties naar aanleiding van de participatietrajecten daar. U hebt waarschijnlijk het verloop van die participatietrajecten en infomarkten ook kunnen volgen in de media, of zelfs in de buurt. In veel inspraakreacties werd de mogelijkheid van een volledig ondergrondse verbinding voorgesteld. Daarbij werd verwezen naar voorbeelden uit het buitenland, vooral Nederland. Sommige adviesinstanties bevelen ook extra studies aan om die kwestie op te helderen. Er wordt ook benadrukt dat de eerder toegevoegde rapporten voor niet-deskundigen moeilijk te begrijpen zijn. Zoals u in de mededeling kunt lezen, blijkt uit een analyse van de

participatie, het overleg en de inspraak over de startnota dat een tussenstap met betrekking tot de technologiekeuze noodzakelijk is. Dat is ook hetgeen ik van het veld hoor, dat daar toch een tussenstap over de technologiekeuze moet komen, dat dat nodig is. Ik vind dat ook goed, omdat daarover ook volledige duidelijkheid moet worden gegeven. Omdat de keuze voor de technologie ook bepalend is voor de beoordeling van de mogelijke redelijke tracés, is het goed dat dat nu wordt onderzocht.

De huidige omstandigheden vergen een brede samenwerkingsstrategie om bepaalde feitelijkheden te verhelderen. Een helder en gedeeld begrip van de feiten is ook wenselijk. Daarom zal de oefening over de technologie opnieuw worden gemaakt, samen met vertegenwoordigers van de gemeenten, actiecomités, Elia, en met onafhankelijke experts die wij als overheid zelf zullen aanduiden. Op die manier garanderen we ook de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van het onderzoek. Ik wil nu nog niet vooruitlopen op de conclusies. Ik ga nog wachten om daar een antwoord op te geven. Het zou anders een beetje raar zijn.

In de procesnota die bij de mededeling hoort, zijn de verschillende studies opgesomd. U kunt de inhoud ervan ook lezen. De studies, die zich niet enkel beperken tot het thema 'ondergronds' vergen tijd. Omdat ik, in samenspraak met het plan-team, kies voor een samenwerkingsstrategie voor het uitklaren van de alternatieven rond technologie, zal de manier waarop de samenwerking met de brede omgeving verloopt, bepalend zijn voor de timing. Ik kan er op dit moment dus nog geen inschatting voor maken. Ik wil wel benadrukken dat de oefening in alle onafhankelijkheid zal moeten gebeuren.

De technische haalbaarheid betekent dat de nieuwe hoogspanningslijn gebouwd en veilig geëxploiteerd kan worden. De invulling van het begrip 'veilige exploitatie' maakt wat mij betreft ook deel uit van de oefening.

Ik verwacht van alle deelnemende partijen een open en constructieve houding. Verder wil en kan ik op dit moment op geen enkele wijze vooruitlopen op de resultaten van de oefening.

Ik wil eerst weten wat de technologische mogelijkheden zijn. De technisch mogelijke, redelijke en dus haalbare oplossingen moeten ook minstens bekeken worden in het plan-MER. Dat is zo bepaald in de regelgeving. Daarna kan de regering een keuze maken.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, dank u wel voor het antwoord. Ik ben het volledig met u eens dat het een zeer complex dossier is. Het is een dossier dat heel gevoelig ligt, maar dat ook technisch heel complex is. Die twee zaken komen samen, waardoor het zeer moeilijk is om naar een kennisniveau bij alle actoren te gaan dat maakt dat we daar een grondige en goede beslissing over nemen, met het nodige draagvlak. Wij zullen alleszins een bondgenoot zijn om dat traject op een goede manier te doen, vandaar dat ik het ook apprecieer dat u benadrukt dat het een onafhankelijk onderzoek zal zijn. Het is heel belangrijk om dat inderdaad met de nodige afstand te laten gebeuren. En uiteraard speelt ook veiligheid daarin een belangrijke rol. Gezondheid, veiligheid, ruimtelijke impact en een oplossing voor onze energie-uitdagingen: dat is een belangrijke combinatie in heel dit dossier.

Ik wil nog eens benadrukken dat deze oefening heel ernstig moet worden gedaan. Ik begrijp dat ook zo uit uw antwoord, voor alle duidelijkheid. Nu lijkt het misschien een vertraging van het dossier, maar op lange termijn denk ik dat het een winst kan zijn. Als we dit niet op een ernstige manier doen, en we denken op een bepaald moment dat we definitief een gewestelijk RUP hebben vastgesteld, dan zou het wel eens kunnen zijn dat er bekeken wordt, door eventuele andere klachten die nadien

komen, of de oefening wel ernstig gebeurd is. Het is dus goed dat die oefening tijdig in het proces nog eens opnieuw gedaan wordt. Dat is ook uitdrukkelijk de vraag van heel wat actoren die daarin betrokken zijn. Ik ben ook blij te horen dat die mee betrokken gaan worden in die oefening. Alleen dat kan de manier zijn om samen het kennisniveau en het inzichtniveau in de problematiek en de uitdaging naar boven te trekken.

Ik zou ook willen vragen om niet te vervallen in scenario's waarbij alleen onderzocht wordt of alles ondergronds kan. Er zijn misschien ook mogelijkheden om gewoon meer ondergronds te krijgen dan wat er op dit moment voorligt. Misschien zijn er nog tussenvormen mogelijk. Dat kan ook het draagvlak in bepaalde regio's in West-Vlaanderen al versterken, waardoor je natuurlijk het maximale kunt doen. Tegelijk moeten ook de buitenlandse voorbeelden goed bekeken worden. Ik ben ook geen echte expert ter zake, maar er is al verwezen naar de Nederlandse voorbeelden. De vraag is dan of dat helemaal vergelijkbaar is of niet. Ik begrijp dat daar ook nog wat zaken verduidelijkt moeten worden.

Mijn laatste punt gaat over het redelijk alternatief. Dat heeft natuurlijk ook te maken met de financiële kant van de zaak. Hoe sterk zal dat criterium meespelen? Daarmee wou ik polsen hoe ver u wenst te gaan voor een ondergrondse oplossing. In principe kan waarschijnlijk alles, maar het moet ergens betaald worden. Hoe ver ziet u die spreidstand mogelijk?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Wel, ik vind de vraag, zoals die gesteld is door de collega van Groen, zeer gematigd. Dat is positief, want ik had eigenlijk een ietwat andere insteek verwacht. *(Opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout)*

Neen, maar we zijn ook nog maar aan het begin van de legislatuur.

Ik vind het een zeer gematigde vraag, ook omdat het technisch een heel moeilijke kwestie is, zoals u zelf zegt. Je zou ook van een ander type lijnen kunnen spreken, zoals in Nederland, waar er inderdaad meer ondergronds gewerkt wordt, al spreken we daar ook van grotere afstanden.

Wat ik hier zou willen vragen aan u, minister, is om bij die studies zeker aandacht te besteden aan twee aspecten. Enerzijds heeft Ventilus als doelstelling om de West-Vlaamse industrie meer te kunnen aansluiten op de globale netten in België. Er is momenteel te weinig redundantie. Het gaat er niet enkel over dat de windmolens op zee aangesloten moeten worden, want dan was het evengoed mogelijk geweest om een ander traject te kiezen dan het huidige, dat tot Henegouwen loopt. Dat speelt ook mee en dat is heel belangrijk, want je zult met verschillende dichte knooppunten zitten, waardoor het misschien moeilijk zal zijn om ondergronds te werken, al loop ik dan misschien wat te veel vooruit op de studies.

Anderzijds is er de spreidstand waarover u spreekt. De kost moet zeker mee opgenomen worden, want die zal gesolidariseerd worden over heel Vlaanderen, aangezien het om een investering van Elia gaat. Dan moet het ook zinvolle kost zijn.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Het hoeft geen betoog dat Ventilus cruciaal is voor ons toekomstige energiebeleid en zeker ook om een verdere doorbraak van hernieuwbare energie in onze regio mogelijk te maken. Ik sluit mij aan bij een aantal technische opmerkingen van collega Gryffroy. Het betreft hier geen keuze tussen twee opties, waarbij de ene verschrikkelijk en de andere zaligmakend is. Het is complexe materie. Belangen moeten worden afgewogen. Er zijn ook lokale belangen. Ik begrijp dat mensen het niet fijn vinden als er dichtbij hun huis grote

hoogspanningslijnen lopen, maar door informatie te objectiveren en duidelijk te communiceren over de verschillende voor- en nadelen van verschillende opties, denk ik wel dat we er meer burgers van kunnen overtuigen dat het nuttig kan zijn om een esthetisch nadeel toch maar te aanvaarden, als het alternatief tot tien keer meer zou kunnen kosten. Met het geld dat we zo besparen, kunnen we dan weer meer strijden tegen energiearmoede, om maar een voorbeeld te geven. Ik wil maar zeggen: objectieve en eerlijke informatie en burgers betrekken bij de inschatting en de weging van verschillende belangen zijn cruciaal om dit al even cruciale project tot een goed einde te brengen. Uiteraard hebben wij er het volste vertrouwen dat u dat naar godsvrucht en vermogen zult invullen, minister.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhul Demir: Ik denk dat de neuzen in dezelfde richting staan. Ik beaam dat het een moeilijke en ernstige oefening is en dat dit een complex dossier is. Ik denk dat we er goed aan hebben gedaan om bijkomend onderzoek te bestellen, zodat we uitsluitel kunnen geven over de technische vraagstukken, gezondheidsrisico's en veiligheidsaspecten. Vandaar kan ik vandaag ook nog geen overhaaste beslissingen nemen of definitieve uitspraken doen; we moeten het onderzoek afwachten. Ik wil wel benadrukken dat dit project, Ventilus, essentieel is voor de energiezekerheid in West-Vlaanderen. Geen Ventilus betekent ook dat we een kruis maken over onze klimaatdoelstellingen en onze doelstellingen wat hernieuwbare energie betreft. Tijdens mijn gesprek met Elia heb ik daarom heel duidelijk gezegd dat het de bewoners goed moet informeren en dat daar de nodige aandacht aan besteed moet worden. Elia ging daarmee akkoord en zal dat dus ook wel doen. Het zou echt niet goed zijn als we een kruis moeten maken over Ventilus. Vandaar is het goed dat er bijkomend onderzoek komt. Ik hoop dat we nadien een positieve beslissing kunnen nemen, rekening houdend met alle factoren.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Het verwondert de collega blijkbaar dat wij daarin redelijk gematigd zijn. Maar ik denk dat iedereen in deze commissie zich bewust is van de complexiteit van het dossier en dat het te gemakkelijk zou zijn om daar heel duidelijk deze of gene kant in te kiezen. Wij willen op een heel ernstige manier met dit dossier omgaan, zelfs al ligt het in mijn provincie zeer moeilijk en blijft het een uitdaging voor heel wat mensen. Ik denk dat iedereen tegelijkertijd beseft wat er op het gebied van energie- en klimaatbeleid op het spel staat als we hier onzorgvuldig mee aan de slag gaan. Daarom vond ik het ook belangrijk om de vraag te stellen.

Ik denk dat het een slimme keuze is om tussentijds dat onderzoek te doen. Dat zal ons op lange termijn tijd besparen en mogelijk maken dat er een meer gedragen en betere oplossing kan komen, wanneer we het traject ernstig volgen en zorgen dat het met een draagvlak gebeurt. Gezondheid is niets om mee te lachen. Er worden wel degelijk terechte vragen gesteld. De ruimtelijke impact is een andere zaak. Maar laat ons die zaken goed doen en laat ons na dat onderzoek en volop rekening houdend met wat daar uitkomt, die afweging verder maken. Daar zullen we hier vermoedelijk weer over van gedachten wisselen. Ik ben alvast blij dat zowel de diensten als de politici rond de tafel de nodige verantwoordelijkheid aan de dag leggen om het traject ernstig bij te sturen want oorspronkelijk was dit niet gepland. Veel succes daarmee. Wij rekenen op uw achtzaamheid.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de bouw van twee fabrieken van INEOS in Antwerpen – 827 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Inez De Coninck

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik denk dat de meeste mensen het wel zullen weten: het bedrijf INEOS zal in de haven van Antwerpen een fabriek bouwen die ethaan omzet in ethyleen en een tweede fabriek die propyleen moet gaan produceren om kunststoffen mee te maken. Het is een investering van ongeveer 3 miljard euro in het zogenaamde 'Project One'. Dat is een zeer goede zaak voor de werkgelegenheid in de Antwerpse haven.

In de vorige legislatuur sprak toenmalig minister-president Bourgeois over 'een uitzonderlijk gebeuren: de grootste investering in Vlaanderen van de laatste twintig jaar'.

Er zijn jammer genoeg ook een aantal vragen te stellen bij dat project. INEOS doet in de Verenigde Staten aan fracking, het ontginnen van schaliegas uit gesteente, een heel milieubelastende manier voor het ontginnen van fossiele brandstoffen. Dit schaliegas zal geïmporteerd worden vanuit de VS en hier gebruikt worden voor het produceren van onder meer single use plastics, plastics die maar een keer worden gebruikt. Daarvan is het ondertussen voor iedereen duidelijk dat ze enorme ecologische gevolgen met zich meebrengen. Een deel van die single use plastics wordt trouwens door de Europese milieuwetgeving verboden vanaf 2021.

Bovendien zullen de investeringen van INEOS in de Antwerpse haven leiden tot een verhoging van de uitstoot van CO₂ met 4 tot 8 procent in de Antwerpse haven. Dit staat gelijk aan de uitstoot van 80.000 tot 150.000 Belgen. In deze raming wordt geen rekening gehouden met de verbranding en verscheping van single use plastics, de verscheping van het gas richting Antwerpen waarbij er altijd een lekages zijn, en de uitstoot die gepaard gaat met de productie van schaliegas in de VS. Bovendien moet er 55 hectare bos worden gekapt om een tijdelijke werfzone te creëren.

Minister, de nieuwe fabrieken van INEOS vallen normaal gezien niet onder uw klimaatbeleid, aangezien het over de ETS-sector (emissions trading scheme) gaat, dus grote energie-intensieve bedrijven. Vreest u niet dat die toename bij INEOS voor een groot deel uw werk op het geheel van de Vlaamse emissies op andere domeinen teniet zal doen?

INEOS houdt staande het geïmporteerde schaliegas op een verantwoorde manier te ontginnen. Zijn er maatregelen genomen om dat te controleren en indien nodig te sanctioneren, want het is een zeer schadelijke bezigheid? Kunt u bevestigen dat het schaliegas na de winning ook op een verantwoorde manier getransporteerd zal worden?

Als brandstof voor de ethyleenproductie zou waterstof worden gebruikt. Kunt u zeggen of deze waterstof al dan niet opgewekt zal worden aan de hand van hernieuwbare energie of zal dat ook op basis van fossiele brandstoffen gebeuren?

In de pers verschenen grote bedragen over de subsidies waar INEOS aanspraak op zou kunnen maken. Kunt u duiden op welke subsidies INEOS effectief aanspraak kan maken, zoals opleidingssteun, onderzoek- en ontwikkelingssteun, ecologie-steun? Over welke bedragen gaat het, over welke termijnen en hoe is men daartoe gekomen?

Kan INEOS als een energie-intensief bedrijf in de toekomst aanspraak maken op de compensatie van indirecte emissiekosten met het geld uit het Klimaatfonds? Welke verplichtingen staan daar dan tegenover?

Hebt u maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de gevolgen op het vlak van milieu en klimaat in dit dossier tot een minimum beperkt kunnen worden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Mijnheer D'Haese, zoals u zelf aangeeft, vallen de broeikasgasemissies van grote energie-intensieve bedrijven als INEOS onder het ETS-systeem (emissions trading scheme), het Europees systeem van verhandelbare emissierechten. Dit betekent dat de broeikasgasemissies van dergelijke bedrijven vallen onder de Europese regelgeving. Dit wil niet zeggen dat er geen beleid wordt opgelegd aan INEOS.

Op de eerste plaats is er uiteraard het ETS zelf, waarbij de steeds kleinere emissieruimte op Europees niveau bedrijven aanmoedigt om hun broeikasgasemissies te verminderen. Aangezien dit een Europees systeem is, zorgt dit voor een gelijk speelveld binnen Europa, waardoor het klimaatbeleid binnen Europa niet zorgt voor concurrentievervalsingen. Daarnaast zal ik er ook op toezien dat de nieuwe fabrieken 'state of the art'-technologie gebruiken en zo CO₂-efficiënte installaties bouwen. Op die manier verwacht ik van grote investeerders als INEOS dat ze zich engageren voor een verregaande omschakeling naar klimaatvriendelijke productiesystemen.

U verwijst enkel naar de wegwerpplastics, maar het gaat ook over medicatie en windmolens bijvoorbeeld. Die grondstoffen zullen dus ook voor andere dingen worden gebruikt. Ik wil dit melden ter volledigheid van het dossier.

INEOS zal voor het 'Project ONE' geen schaliegas importeren, maar ethaan. Dat is een bijproduct van de ontginning van schaliegas. Dit wordt aangekocht vanuit de Verenigde Staten en vervoerd per schip. Deze schepen worden niet aangedreven door zware stookolie, maar wel door ethaangas en hebben daardoor een relatief lage uitstoot van broeikasgassen en een relatief lage zwaveluitstoot.

De waterstof die gebruikt zal worden als brandstof voor de ethaaninstallatie is een bijproduct van het productieproces van de omzetting van ethaan naar ethyleen. Door deze waterstof in te zetten, kan de installatie in combinatie met de nieuwste energie-efficiënte technieken haar voetafdruk substantieel verminderen.

In de pers verschenen inderdaad grote bedragen over de subsidies die INEOS zal kunnen krijgen. Ik heb daar op dit moment geen zicht op. U zult dat aan de bevoegde minister voor Economie en Innovatie moeten vragen. U spreekt over grote bedragen, maar ik heb op dit moment nog geen weet over welke bedragen het concreet zal gaan.

U vroeg of INEOS als energie-intensief bedrijf aanspraak kan maken op de compensatie van indirecte emissiekosten met geld uit het Klimaatfonds. De compensaties indirecte emissiekosten moeten toegekend worden binnen het kader van Europese staatssteunregels. Deze staatssteunregels leggen onder meer de bedrijfstakken vast die in aanmerking komen voor de steun. De huidige staatssteunregels zijn van kracht tot eind van dit jaar. Gisteren publiceerde de Europese Commissie het ontwerp van staatssteunregels voor de periode 2021-2030. Deze zullen later dit jaar definitief vastgesteld worden na bespreking met de lidstaten. Volgens het ontwerp van staatssteunregels zou INEOS geen steun krijgen voor hun indirecte emissiekosten in de periode 2021-2030.

In het verleden hebben we gezien dat er nog grote verschillen kunnen zijn tussen de ontwerpstaatssteunregels en de definitieve staatssteunregels. Het is op dit

moment dus nog niet mogelijk om te zeggen of INEOS uiteindelijk in aanmerking zal komen voor de compensaties.

U vroeg ook naar de verplichtingen die tegenover deze compensaties staan. In Vlaanderen wordt momenteel vereist dat bedrijven die aanspraak maken op deze compensaties, toegetreden zijn tot de energiebeleidsovereenkomst. Ik hoor van de Vlaamse netwerken van ondernemingen (Voka) en de Verbonden van Belgische Ondernemingen (VBO) in deze wereld dat we veel ambitieuzer moeten zijn. Ik ga hun woord heel au sérieux nemen en die energiebeleidsovereenkomsten versterken. We zullen er nieuwe moeten afsluiten. Als zij aan mij zeggen dat we ambitieuzer moeten zijn, dan ga ik die handschoenen opnemen – het zou van mij als minister stom zijn om die handschoenen niet op te nemen. Ik ga dat dus doen. We sluiten binnenkort nieuwe energiebeleidsovereenkomsten af. Ik zal ervoor ijveren om ze te versterken en ik zal nagaan welke inspanningen er nog extra kunnen worden gedaan. Ik denk dat het niet meer dan normaal is dat we dat vragen. We vragen aan iedereen om zijn steentje bij te dragen. Dat is dus werk voor de komende periode.

Welke maatregelen heb ik al genomen om ervoor te zorgen dat de gevolgen op het vlak van milieu en klimaat in dit dossier beperkt blijven tot een absoluut minimum?

In de eerste fase van dit project is gefocust op het bouwrijp maken van de gronden. Hiervoor is op 14 oktober 2019 een project Milieu Effecten Rapport goedgekeurd. Deze goedgekeurde project-MER handelt enkel over de voorbereidende werken, maar dus niet over de bouw en exploitatie van de fabrieken op zich. De Antwerpse deputatie heeft op 7 november 2019 over de aanvraag voor de ontbossing beslist, waarbij verschillende voorwaarden zijn opgelegd om de milieu-impact te beperken, waaronder een compenserende bebossing.

Ook in het verdere traject inzake de MER en de vergunningen zullen we erover waken dat de milieu-impact wordt geminimaliseerd. Het is wachten op de volgende fases van het project vooraleer we meer zicht zullen hebben op de specifieke exploitatie. Uiteraard voorzien de komende procedures in een grondige doorlichting van het project, waarbij de milieueffecten in kaart worden gebracht en waar nodig milderende maatregelen worden opgelegd.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, ik zeg het niet vaak, maar het is een interessant antwoord.

Ik bespreek het even punt per punt. U legt terecht de focus op state-of-the-arttechnologie en de omschakeling naar klimaatvriendelijke productietechnieken, maar de miserie is natuurlijk dat het bedrijf eigenlijk klimaatonvriendelijke productie aan het plannen is, namelijk het omzetten van fossiele brandstof in onder meer single-use plastics. Hoe gaat u dat concreet doen? Ziet u al mogelijkheden om het meer klimaatvriendelijk en meer state-of-the-art te maken? State-of-the-art zal waarschijnlijk het probleem niet zijn, maar state-of-the-art is daarom nog niet duurzaam.

U zegt dat u niets kunt zeggen over de subsidies. Ik zal het vragen aan uw collega van Economie en Innovatie. Een van de subsidies waarvan sprake was, was ecologiesteun. Ik vermoed dat u daarover wel iets kunt zeggen. We hebben gelezen – en ik kan niet zeggen of het waar is of niet – dat INEOS 2 miljoen euro ecologiesteun zou ontvangen. Normaal gezien mag dat maar 1 miljoen euro zijn over een periode van drie jaar. Wil dat zeggen dat die steun al over zes jaar wordt toegekend? Kunt u daarover al iets zeggen?

U zegt terecht dat het onder het Europese ETS-systeem valt. U wilt de energiebeleidsovereenkomsten gaan verstrengen. U hebt dat al verschillende keren

gezegd, maar het is mij niet heel duidelijk wat u daar net mee bedoelt. Het is opvallend dat u wordt vooruitgetrokken door de industrie zelf in plaats van zelf aan de industrie te trekken. Het is een beetje een vreemde situatie, maar ik ben op zijn minst blij dat u mee die stap wil zetten. Kunt u concreet maken wat u bedoelt met het verstrengen van de energiebeleidsovereenkomsten? Gaan die minder vrijblijvend worden? Gaan die doelstellingen voor energie-efficiëntie verhogen? Want dat lijkt mij erg nodig. Kunt u daar iets meer over zeggen? Ik dank u.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Collega's, het is natuurlijk logisch dat zo'n dossier wel enige beroering veroorzaakt. Er werd een bedrijf naar Antwerpen gehaald dat in de petrochemische sector actief is, en er wordt in ondersteuning voorzien. Voor alle duidelijkheid: INEOS zal in vergelijking met zijn concurrenten 40 procent minder CO₂ uitstoten voor een gelijkaardige productie; dat is 1 miljoen ton CO₂ minder. De minister haalde het al aan.

Dat is natuurlijk nog niet volledig duurzaam. Zij produceren nog altijd dingen die niet volledig duurzaam zijn. Maar ik kan mij eerlijk gezegd moeilijk inbeelden dat wij vandaag een cluster als de Antwerpse petrochemische sector in één klap zouden kunnen verduurzamen, of dat we vandaag bedrijven zouden vinden die gelijkaardige producten leveren die 100 procent duurzaam zijn. Die bestaan vandaag nog niet.

Dan heb ik liever dat Vlaanderen, de stad Antwerpen en de havenautoriteiten inzetten op de best beschikbare technologieën, en op de meest ecologische en meest duurzame optie. Wanneer INEOS zijn intrede zal nemen in de Antwerpse haven, zetten zij meteen de standaard. Geen enkel ander bedrijf zal in de toekomst nog kunnen produceren als zij die standaard niet halen.

De minister haalde ook aan dat de energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) zullen worden aangescherpt. Collega D'Haese, het volstaat om het regeerakkoord te lezen, want daarin staat dat een aantal parameters mee zullen worden opgenomen in de wegging van die beleidsovereenkomsten. Het gaat dan niet alleen over energie, maar ook over CO₂-uitstoot, klimaatimpact, het gebruik en hergebruik van water en dergelijke meer.

Met andere woorden: het pad is ingeslagen – en ik hoop dat de minister dat kan bevestigen – om het volledige Vlaamse beleid richting zo hoog mogelijke duurzaamheidseisen of duurzaamheidsnormen te stuwen, of het nu gaat om subsidie of normering.

Ik herhaal het nog eens: als het bedrijf INEOS naar ons komt en zegt dat zij hetzelfde kunnen bereiken met 40 procent minder uitstoot, dan lijkt mij dat een goede zaak. Ja, er wordt in ondersteuning voorzien. Er wordt in een enorme mobilisering van arbeidskrachten voorzien. Er zullen laaggeschoolden uit de brede Antwerpse omgeving kunnen worden ingezet voor de bouw daarvan. (*Opmerkingen van Jos D'Haese*)

Voor de bouw gaat het om drieduizend laaggeschoolde arbeiders, met uiteindelijk driehonderd tot vierhonderd permanente werkkrachten. Ik denk dat dat een goede zaak is.

Het bedrijf gaat er vervolgens mee akkoord om het bosgebied, weliswaar op industrieterrein, dat zij gaan innemen te compenseren met andere gebieden, en zelfs Natuurpunt noemt dat een goede zaak. Dit lijkt mij een toonbeeld van hoe je correct en duurzaam omgaat met de ruimte en met de impact van industriële activiteit op de omgeving.

Ik wil ten andere wil ik ook onderlijnen dat daarmee aan inbreiding van een industrieterrein wordt gedaan. Het industrieterrein wordt verdicht, en de groenruimte daarrond wordt versterkt. Ik ben zeer kritisch aan dit dossier begonnen, en ik heb zeer kritisch gekeken naar hoe INEOS zijn intrede heeft gedaan. Aanvankelijk was dat niet altijd even evident, maar als je het dossier grondig bekijkt, lijkt mij hier niets mis mee.

Ik zou ook veel liever hebben dat wij nog duurzamere bedrijven naar België en Vlaanderen zouden kunnen krijgen, en zeker naar Antwerpen, maar ik denk dat INEOS momenteel de hoogste standaarden heeft van de industrie.

Dat betekent uiteraard niet dat we niet moeten blijven monitoren. We moeten erop toezien dat de hoogste standaarden worden gehaald, zodat we geen ecologiepremies toekennen daar waar er duurzamere alternatieven voorhanden zijn binnen eenzelfde sector.

Minister, ik wil vragen of u bij het opstellen van de nieuwe EBO's zeker die geïntegreerde aanpak naar voren blijft schuiven. Wanneer zouden wij die nieuwe EBO's kunnen verwachten? We vragen ook dat u erop toeziet dat de toegekende ecologiesteun enkel wordt toegekend aan bedrijven die een ernstige doorbraak qua duurzaamheid kunnen realiseren.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik dank u voor het antwoord, minister. Ik heb toch enkele bedenkingen bij de vraagstelling. Soms wordt de kwestie versimpeld tot een paar items, en nu ga ik dat ook eens doen.

De boten worden aangedreven met ethaangas. Ik denk dat dat milieuvriendelijker is dan de Teslaboten die toekomen in Zeebrugge; die draaien op dieselmotoren.

U spreekt inderdaad over onder meer single-use plastics, maar de eindproducten worden vooral gebruikt in toegevoegde waardeproducten, en zelfs voor zonnepanelen, windenergie, enzovoort. Een studie van MacKenzie zegt zelfs dat voor elke ton CO₂ die wordt uitgestoten tijdens deze productiefase bij INEOS, er gemiddeld twee ton CO₂ zal worden bespaard tijdens de levenscyclus van deze producten elders in de wereld.

Met andere woorden, men produceert grondstoffen die de wereld carrément nodig heeft, ook voor de transitie. Dan heb ik dat bedrijf liever hier dan dat we die producten moeten gaan invoeren. Je zou zelfs kunnen zeggen: als we hier meer uitstoten omdat onze onderneming producten maken die de wereldwijde emissies doen dalen, dan zijn we eigenlijk goed bezig.

Stel dat je zegt dat je die producten wel nodig hebt, maar dat je dat bedrijf niet hier binnen Europa gaat bouwen, dus niet binnen de ETS, maar in Turkije, niet volgens de best beschikbare technologie. Dan ga je die producten invoeren, maar de producten gaan gemaakt worden met een hogere CO₂-uitstoot tijdens de productiefase. Zijn we dan goed bezig voor de wereld? Neen. Dan heb ik liever dat dat hier gebeurt, en dat ik hier mijn directe en indirecte jobs heb. Want daarover gaat het. Ik ga voor die groene, duurzame jobs, die ik liever hier heb, maar u blijkbaar niet. Dat is een keuze. Dat is een verschil in visie.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik denk dat de vergunningsaanvraag inderdaad de echte discussie zal worden. De stad zal een advies geven, minister, en u zult de vergunning moeten verlenen of niet. Ik neem aan dat u ze zult verlenen, maar voorwaardelijk. Ik wil u suggereren om een aantal voorwaarden op te nemen in die

vergunning die maken dat, zoals collega Schiltz zegt, we een state-of-the-artbedrijf hebben op het vlak van technologie en vooral op het vlak van duurzaamheid in dit soort productieprocessen.

Ik hoor collega's hier in de zaal zeggen dat men daarvan uitgaat, maar laat me toch toe om daar een beetje kritisch over te zijn. De topman heeft nog niet zo lang geleden een aantal uitspraken gedaan. Zo zegt hij bijvoorbeeld dat er zonder schaliegas geen ruimte is voor deze investering. Ik begrijp dat ethaan een bijproduct is van schaliegas. Voor de anekdotiek wil ik nog even meegeven dat we in 2013 in Limburg ook plannen hadden om schaliegas te winnen, met Dart Energy, dat achteraf failliet is gegaan. Ratcliffe heeft daar ook een rol in gespeeld. Limburg heeft daarvan afgezien. Uw partij heeft daar toen ook tegen geageerd. Ik wil gewoon aangeven dat het mij interessant lijkt om in die vergunning op te nemen dat schaliegas uit de VS als grondstof geen plaats heeft in dit productieproces.

Als het gaat over limieten op de uitstoot van CO₂, denk ik dat u het best ook goed bewaakt dat er voorwaarden worden ingeschreven. Ik begrijp ook wel dat het binnen de ETS-systematiek zit, maar het is ook zo dat u in die vergunningen een aantal limieten kunt geven, ook op het vlak van opvang en hergebruik van CO₂: CCS of Carbon Capture and Storage. Ook daar kunnen we opleggen dat de hoogste standaarden gebruikt worden. Volgens wat ik daarover lees, wil men gaan naar een soort 'CCS-ready' systeem. Ik denk dat we ambitieuzer moeten zijn dan dat, dat we echt moeten gaan naar opvang en hergebruik van CO₂ en dat dat al van in het begin moet worden opgelegd.

Als het over plastics gaat, volg ik voor een stuk collega D'Haese. Een aantal plastics hebben we nodig in onze maatschappij, ook om een duurzamere wereld te maken. Maar een aantal plastics doet net het omgekeerde. Die zorgen namelijk voor heel veel onduurzaamheid. Het gaat dan over wegwerpplastics. Ik denk dat het interessant kan zijn om ook op dat vlak een aantal voorwaarden in de vergunning op te nemen. Misschien is dat uitdagend wat betreft de vergunningen, maar ik denk wel dat u op dat vlak de grenzen kunt zoeken. U staat daar ook wel bekend om. Ik zou u willen uitdagen om dat in dit geval ook te doen.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, ik heb twee vrij uiteenlopende vragen. Ik wil eerst ingaan op wat de collega zei in verband met ecopremies. Er wordt door INEOS blijkbaar een nieuwe standaard gezet van min 40 procent. Ik neem aan dat andere firma's misschien wel ecopremies krijgen. Worden die dan niet meer toegezegd aan die bedrijven, door die nieuwe standaard?

Een tweede zaak betreft de haven van Antwerpen en de chemische industrie. Een tijdje terug werd aangekondigd dat een aantal grote firma's, waaronder de scheikundige firma's in de haven en de haven zelf, met Exmar, erover nadachten, of zelfs al een project in gang gezet hadden, om waterstof te gebruiken voor energie-opwekking in de haven. Die waterstof zou dan opgewekt worden met alternatieve energie elders in de wereld. Is dat een vraag die u kunt beantwoorden of is dat een vraag voor de minister van Innovatie? Wat kunt u daarover zeggen?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Het probleem met deze fabrieken is natuurlijk niet alleen het productieproces hier, want we gaan ervan uit dat we hoge standaarden kunnen hanteren, maar ook de oorspronkelijke ontginning van het schaliegas. De grote milieubedreiging en -verontreiniging zal zich in de eerste plaats niet hier situeren, maar wel daar waar het schaliegas ontgonnen wordt. Er zijn al verschillende landen die de ontginning van schaliegas stopgezet hebben vanwege de grote protesten. Er zijn veel potentiële gevaren, onder andere voor drinkwater door de

verontreiniging van grondwaterlagen met chemicaliën die men in de grond spuit. Er zijn effecten die men moeilijk kan inschatten. Het is een technologie die enorm milieubelastend is.

Collega Gryffroy wijst terecht naar het op de markt brengen van producten die in die fase, hier, waarschijnlijk een vooruitgang betekenen, maar het gebruiken van schaliegas als bron, als fossiele brandstof, betekent een achteruitgang ten opzichte van vroeger. Ik begrijp dat dat buiten onze bevoegdheid ligt, maar het moet ons toch tot denken aanzetten dat we de grondstof en de manier waarop die ontgonnen wordt, gaan goedpraten door te verwijzen naar de hoge technologie die er hier mee wordt mogelijk gemaakt. Dat is een eerste zaak.

Collega Schiltz, u verwijst naar Natuurpunt, maar voor het verslag wil ik dat toch wel wat nuanceren. U weet ook dat Natuurpunt samen met andere milieuverenigingen in beroep is gegaan, omdat het niet akkoord gaat met de huidige gang van zaken. Een van de grote argumenten daarbij is natuurlijk dat de aangevraagde MER en vergunning enkel voor het bouwrijp maken van de grond zijn. Dat is natuurlijk een laakbare tactiek, die men al lang toepast. Het proces van zo'n investering en van zo'n installatie wordt 'gesalamiseerd', in stukjes opgedeeld, en voor elk stukje wordt een aparte vergunning aangevraagd, waardoor men uiteindelijk de totale impact van zo'n ingreep niet in beeld hoeft te brengen en op basis daarvan verder werkt.

Voor het verslag wil ik de steun van Natuurpunt daarvoor nuanceren. U weet dat het in Vlaanderen mogelijk is om zelf in te staan voor boscompensatie, om dat door iemand anders te laten doen of om ervoor te betalen. In dit geval vraagt men een derde partij voor de boscompensatie en Natuurpunt heeft zich aangeboden als derde partij. Dat is het enige wat Natuurpunt in dit project doet. Als het Natuurpunt niet is, dan is het een andere partij die het zal doen, maar Natuurpunt is wel een voor de hand liggende partij. Over het project 'as such' heeft Natuurpunt echter geen enkele uitspraak gedaan, integendeel: het is ertegen in beroep gegaan.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Er worden hier uitspraken vierkant verdraaid. Dat moeten wij toch niet aanvaarden? U spreekt altijd over schaliegas, mijnheer Steenwegen, maar het gaat hier wel over ethaan- en propaangas. Dat zijn bijproducten van schaliegasproductie.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik had in mijn antwoord gezegd dat het inderdaad om ethaan gaat, wat een bijproduct is van schaliegasontginning.

Er zijn heel veel vragen gesteld over de ecologiepremie. Voor alle duidelijkheid, ik geef die niet. Ik weet niet over welk bedrag het gaat. Het is niet omdat het woordje 'ecologie' vermeld wordt, dat ik ervoor instaat. Dat is mijn collega Crevits, dus ik stel voor dat jullie jullie vragen aan haar stellen.

Voor alle duidelijkheid, de procedure en vergunningen moeten nog komen, dus iedereen loopt hier wat op de feiten voorop. Dat wil ik toch wel benadrukken. De regelgeving is er voor iedereen en er zal een grondige doorlichting komen van het project in het kader van de procedures en de vergunningsaanvraag.

Daarbij zullen de milieueffecten in kaart worden gebracht en waar nodig zullen bijkomende maatregelen worden opgelegd, mijnheer Danen. Maar ik wil daar allemaal niet op vooruitlopen. Er is nog geen dossier ingediend. First things first. Laten we afwachten wat het dossier is. De regelgeving geldt voor iedereen. We zullen zien wanneer het dossier binnenkomt.

Mijnheer Schiltz, we hebben inderdaad over de EBO's onderhandeld in het regeerakkoord. Ik denk dat het niet meer dan normaal is dat we de nodige onderhandelingen starten over de EBO's en dat we ze versterken waar nodig.

Ik wil voor alle duidelijkheid nog het volgende zeggen. Ik hoor vaak veel kritiek op de industrie, maar laten we niet vergeten dat degenen die onder het Europese systeem zitten, het veel beter gedaan hebben wat betreft de broeikasgasemissiereductie in het verleden dan wij allemaal. Dat zijn gewoon de cijfers. Ik kan ze ook niet hertekenen, mijnheer D'Haese. U vindt dat uiteraard heel ambetant. Ik ben geen belangenbehartiger, maar er wordt heel wat geïnvesteerd door de industrie zelf. Men ziet dat ze veel verder staan wat broeikasgasemissiereductie betreft dan wat de niet-ETS heeft gedaan in het verleden. Ik hoop alleen maar dat ze in de toekomst blijven investeren in energie-efficiëntie en duurzaamheid. We zullen daarop moeten rekenen. Ik zie hen niet zozeer als een vijand maar eerder als mensen die ook aan de klimaatuitdaging willen werken. Zoals ik in het verleden al heb gezegd, zullen we iedereen nodig hebben, ook hen. We zullen hen ook wel scherp blijven houden.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, ik word niet ambetant van cijfers, ik word ambetant van verdraaiingen van cijfers. We hebben het er al verschillende keren over gehad: de scherpe daling die onder de ETS-industrie heeft plaatsgevonden, is vóór 2013-2014, trouwens vóór het aantreden van de vorige regering. Dat had met andere dingen te maken dan het ETS-systeem. Op dat moment lag de prijs van het ETS-systeem bijzonder laag, en sindsdien is de uitstoot van die sector vlak. We hebben die discussie al verschillende keren gevoerd. Ik kan de grafiek er nog eens bij nemen. Die staat in uw eigen beleidsnota. Dit is de eerlijkheid in het debat: de uitstoot van die sector ligt jammer genoeg vlak en de uitstoot van gezinnen daalt wel.

Ik hoor hoe INEOS de nieuwe standaard van duurzaamheid zet. Het is goed dat die fabriek 40 procent efficiënter produceert dan haar concurrenten – daar kan niemand iets op tegen hebben –, maar we hebben het over een fabriek die produceert op basis van een grondstof die een bijproduct is van fracking, van schalie-gaswinning, dat een bijzonder niet-duurzame winning is van grondstof. Hoe we dat het toppunt van duurzaamheid kunnen noemen, hoe we dat de nieuwste hoge standaard van duurzaamheid kunnen noemen, dat gaat er bij mij niet echt in. We hadden het er daarnet over dat we moeten kijken hoe we voor heel de wereld beter kunnen doen. Het gaat niet enkel over de fabriek die in de Antwerpse haven komt – opnieuw: goed voor de werkgelegenheid –, het gaat ook over wat in de rest van de wereld gebeurt. Die fracking in de Verenigde Staten is een bijzonder kwalijk fenomeen. Ik vind het jammer dat daar niet wat meer kanttekeningen bij worden geplaatst.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de rol van de gemeenten in de klimaatkwestie – 778 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Johan Danen

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Minister, iedereen is het erover eens dat gemeenten een heel belangrijke rol kunnen spelen in de aanpak van de klimaatkwestie, vooral sensibiliserend.

Op dit ogenblik bestaan er klimaatrapporten per gemeente, ontwikkeld door de Vlaamse provincies op basis van cijfermateriaal over klimaat en energie van Fluvius

en het Departement Omgeving. Die cijfers zitten in een onlinedatabank. Dat gebeurde in samenwerking met de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) en het Vlaams Energieagentschap (VEA). Die databank is momenteel vrij toegankelijk. Het is een initiatief dat ontstaan is vanuit de provincies, waaraan ik in een vorig leven actief hebben bijgedragen.

Minister, in welke mate bent u van plan om dit project te behouden en vooral te waarderen? Klimaat is belangrijk, maar ook het voortbestaan van de provincies – zeker als er dingen zijn die goed gebeuren – is belangrijk. Zullen deze cijfers gebruikt worden om het klimaatbeleid van de Vlaamse gemeenten te ondersteunen? Of zijn er andere plannen? Wordt de rol van de provincies in dit dossier gerespecteerd? Hebt u plannen om die databank te verschuiven naar ergens anders? Welke andere initiatieven plant u om de Vlaamse gemeenten te ondersteunen in hun klimaatbeleid?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Mijnheer Vandenhove, we komen uit dezelfde provincie. Zoals u weet, hoopt onze gouverneur dat we de eerste provincie in Vlaanderen zullen zijn die klimaatneutraal is. Die ambitie is uitgesproken, en ik zie ook bij verschillende lokale besturen dat de ambitie hoog ligt.

Onze steden en gemeenten spelen een sleutelrol in het Vlaamse energie- en klimaatbeleid. Ze vervullen een belangrijke voorbeeldrol ten aanzien van hun inwoners en ondernemingen. Ze vertalen de gewestelijke beleidsdoelstellingen, acties en maatregelen naar de dagelijkse leefwereld en zijn het meest geschikt om lokaal draagvlak te creëren om de energie- en klimaattransitie van onderuit te ondersteunen.

De integratie van gegevens en grafieken inzake klimaat en energie op de website www.provincies.incijfers.be is een goed initiatief om steden en gemeenten op een overzichtelijke manier te informeren omtrent lokale kerncijfers inzake klimaat en energie. Nu is het zo dat de achterliggende gemeentelijke energiedata die gebruikt worden op de website grotendeels in opdracht van mijn administratie verzameld worden in het kader van het Burgemeestersconvenant. Deze samenwerking verloopt momenteel vlot en er is dus zeker sprake van complementariteit. Toch moeten we er in de toekomst over waken dat het databeheer van gegevens van en voor lokale besturen verder efficiënt beheerd wordt.

Zullen deze cijfers gebruikt worden om het klimaatbeleid van de Vlaamse gemeenten te ondersteunen of zijn er andere plannen? Het zal u wellicht niet verbazen dat de Vlaamse steden en gemeenten niet stilzaten de voorbije jaren en reeds volop met deze cijfers aan de slag zijn gegaan. Deze cijfers kunnen dus zeker een rol spelen bij de verdere onderbouwing van het lokale klimaatbeleid. De cijfers zijn bijvoorbeeld ook nodig om de aangepaste verbintenissen in het kader van het Burgemeestersconvenant te kunnen monitoren. Volgens de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) ondertekenden in Vlaanderen 269 van de 300 gemeenten reeds het Burgemeestersconvenant. Er moeten er zich dus nog een 30-tal aansluiten.

Wordt de rol van de provincies in dit dossier gerespecteerd? Er is steeds een goede afstemming geweest tussen de provincies en mijn administratie, met wederzijds respect en een duidelijke rolverdeling. Ik heb ook al de gelegenheid gehad om met verschillende gouverneurs in gesprek te gaan over klimaat en energie.

Zoals gezegd, focust mijn administratie zich op het verzamelen en aanbieden van gemeentelijke energiedata voor het burgemeestersconvenant.

U vraagt of er nog andere initiatieven zijn gepland om de Vlaamse gemeenten te ondersteunen. In het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) zijn verschillende

initiatieven opgenomen die ingebracht zijn door mijn collega Somers, die daar zeer binnenkort mee aan de slag zal gaan. Ik denk bijvoorbeeld aan de lokale klimaat-tafels, maar ook aan de lokale sloopbeleidsplannen en andere. Ik heb begrepen dat collega Somers zeker de lokale besturen zal betrekken bij het uitstippelen en het ondersteunen van de Vlaamse gemeenten. Er zijn ook al gemeenten die voor allerhande goede projecten een aanvraag voor subsidies hebben gedaan. Dat wordt door de administratie zeer welwillend onderzocht.

Nogmaals, we gaan iedereen nodig hebben, de provincie maar zeker ook de lokale besturen die toch ook wel zeer ambitieus zijn qua klimaat en energie. Collega Somers gaat dit deel voor zijn rekening nemen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp-a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik wil er nog eens op wijzen dat wat goed werkt, niet gewijzigd moet worden. Er zijn al problemen genoeg. Ik hoop dat de databank die er nu is, ook blijft bestaan en dat de gemeenten er op dezelfde manier gebruik van kunnen maken.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik heb op woensdag 25 september 2019 ook een vraag gesteld over deze databank. De vraag is dus niet nieuw. Ik heb wel nog een bijkomende invalshoek. Uit het antwoord van toenmalig minister Lydia Peeters bleek duidelijk dat men vertrekt van de VITO-databank, van de burgemeestersconvenanten, en dat de provincies hebben samengewerkt om het te visualiseren, zoals men het kan vinden op de website. Dat is zeer goed, geen probleem.

Ik heb toen ook een bijkomende vraag gesteld en eigenlijk is die nog altijd niet beantwoord, tenzij we decretaal iets gaan doen. Waar ik me al jaren mateloos aan erger, is dat we straks aan de gemeenten vragen om 2,09 procent energie-efficiënter te zijn voor hun eigen gebouwen en hun eigen wagenpark, maar dat die afzonderlijke getallen van dat verbruik niet zijn verwerkt in deze gegevens. Hoe komt dat? Dat is net de vraag. De gegevens zijn gekend. In het kader van de openbare dienstverlening is het zo dat Fluvius eenmaal per jaar per brief en per mail alle gemeentes op de hoogte brengt van het elektrisch verbruik en het aardgasverbruik van hun patrimonium. De gegevens zijn er dus, maar ze worden niet ingevuld in de VITO-tool van de burgemeestersconvenanten. In de vorige legislatuur heb ik erop aangedrongen om niet te wachten tot de gemeentes het zelf doen maar om Fluvius het te laten inputten in de VITO-databank zodat in de voorstelling kan worden gezien over hoeveel procent we spreken. Het blijkt dan dat er een decretaal probleem is omdat blijkbaar enkel een gemeenteraad een beslissing kan nemen over het publiek maken van deze cijfers. Ik denk dan dat we in cirkeltjes aan het draaien zijn.

Zou u niet aan collega Somers vragen dat er een decretale wijziging komt zodat deze cijfers publiek moeten worden gemaakt en niet altijd de toer moeten maken van het VITO, de burgemeestersconvenanten en Fluvius en zo naar de gemeenten die er dan niets mee doen? Het is uiteindelijk wel interessante informatie, ook voor ons als burger, om te weten hoe spaarzaam de gemeenten zijn met hun eigen gebouwen. Ik heb het niet over wat er gebeurt in een gemeente, maar wat er gebeurt met hun eigen gebouwen. Men zou decretaal het euveltje kunnen opheffen zodat we die cijfers wel publiek kunnen maken zonder, zoals nu de regels zijn, telkens het akkoord van de gemeenteraad te moeten krijgen daarvoor. Ik vind dit eigenlijk een beetje nonsens. Kafka.

Minister, kunt u aan minister Somers vragen of hij dat in orde kan brengen?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik wil me aansluiten bij collega Gryffroy. Wij zijn natuurlijk een groot voorstander van dat instrument. Het is ook belangrijk dat de gemeenten en steden zich echt op die data kunnen baseren om beleid te voeren. Gelukkig zien we dat heel wat steden en gemeenten inspanningen doen om klimaatneutraal te worden. Ik krijg echter toch ook wel vragen van gemeenten en steden, die inderdaad dat soort problemen ook melden. De data volstaan momenteel eigenlijk niet om een inzicht te krijgen dat correct genoeg is met betrekking tot de vraag op welke manier en waar men moet ingrijpen. De heer Gryffroy verwees onder andere naar de gegevens van Fluvius. Er is een vraag vanuit gemeenten om toch die databank verder te optimaliseren en nog een aantal aanpassingen te doen.

Minister, ik krijg reacties van de lokale besturen dat men ter zake toch nog te kortschiet. Ze zijn zeer tevreden met wat er is, maar willen eigenlijk verder gaan, willen dat de data nog verder worden verfijnd, zodat ze nog gerichter maatregelen kunnen nemen. Dat gaat onder andere over het eigen patrimonium en zo. Krijgt u ook zulke echo's? Ligt er iets in het verschiet om die discussie voort te zetten, zodat we dat toch nog kunnen verbeteren en optimaliseren en die lokale besturen daar echt optimaal gebruik van kunnen maken om maatregelen te nemen?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): De lokale besturen zijn inderdaad een belangrijke partner in dezen. Ik onderschrijf de vragen van de collega's om de data verder te verfijnen en vooral hetgeen beschikbaar is op een goede manier te ontsluiten. Ik heb nog een bijkomende vraag. Ik heb begrepen dat er vanuit het Klimaatfonds ook middelen worden vrijgemaakt om samen met lokale besturen een en ander op te zetten qua klimaatbeleid. Uw collega, minister Somers, heeft daar een initiatief toe genomen. Kunt u daaromtrent wat meer toelichting geven? Hoe kan de link worden gemaakt tussen het ontsluiten van de data en het participatieproject dat daarmee vooral wordt beoogd?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik denk dat het databeheer zeker kan worden verfijnd, dat we op die manier ook de lokale besturen veel beter kunnen ondersteunen. Ik zal dat punt dus zeker meenemen in de bespreking met collega Somers. Ik had een aantal dagen geleden een bespreking met collega Somers. Ik zal dat zeker ook meegeven.

Wat die ondersteuning betreft, wij hebben die lokale besturen zeker nodig, bijvoorbeeld als we denken aan het vergroten van het draagvlak voor windmolens. Vanaf 2021 ondersteunen we de lokale besturen ook bij de opmaak van lokale warmteplannen.

Collega Bothuyne, ik denk dat u het had over de lokale klimaattafels. Er zullen dus participatietrajecten zijn, ook om meer draagvlak te creëren. Er zijn de lokale sloopbeleidsplannen, de lokale sloopfondsen. Dat zijn allemaal zaken waarover collega Somers in overleg zal gaan met lokale besturen, om te bekijken hoe en wat. Ik heb nog geen vraag om meer gekregen met betrekking tot het Klimaatfonds. Die komt er waarschijnlijk nog wel, maar ik had begrepen van collega Somers dat hij nu wel in overleg zal gaan met die lokale besturen om daarmee aan de slag te gaan.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp·a): Gezien de nog vele vragen volstaat dit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stikstofuitstoot van de luchthaven in Zaventem – 801 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Johan Danen

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, minister, we weten allemaal dat er in Nederland een sterk stikstofdebat woedt. Dat heeft gevolgen, ook voor onze eigen regio. In de luchthaven van Schiphol is er een plafond met betrekking tot het aantal vliegbewegingen. Dat is daar vastgelegd op 500.000 bewegingen. Dat kan worden verhoogd als er milieuwinst wordt geboekt. Het is een soort beperking die men daar oplegt.

In Nederland zit men echter met dat stikstofprobleem. De discussie is daar volop aan de gang. In Nederland pleiten milieubewegingen ervoor om het aantal vliegbewegingen van Schiphol te beperken. Nu blijkt ook dat de lowcostcarriers vooral een heel belangrijk aandeel hebben in die hoge uitstoot van stikstof. Omdat men in Nederland op dat vlak vrij strikt redeneert en men geen verhoging van de stikstofuitstoot meer toestaat, en integendeel naar een verlaging gaat, zien we dat er mogelijk een verhuis plaatsvindt van die carriers naar onze regio, meer bepaald naar onze luchthaven in Zaventem.

Zo is er bijvoorbeeld Transavia, een Nederlandse luchtvaartmaatschappij die charter- en lijnvluchten uitvoert, die deel uitmaakt van de Air France-KLM-groep, die Schiphol, Eindhoven en Rotterdam als thuishaven gebruikt. Dat is een van de vliegmaatschappijen die verhuizen. En nog meer maatschappijen dreigen diezelfde beweging te maken. Op die manier dreigt Zaventem een beetje de vuilbak te worden, als onze regelgeving lakser is dan in Nederland. Men zoekt een uitweg, en die vindt men niet meer in Nederland, maar men denkt die te vinden in Vlaanderen, meer bepaald in Zaventem.

Op de Vlaamse overlegcommissie rond de luchthaven werd aan het management van Brussels Airport de vraag gesteld of men zich daarvan bewust is. Men heeft dat daar wat ontkend. Men ziet het probleem niet. Maar ik stel de vraag toch ook aan u, minister. Ziet u zo'n probleem op ons afkomen, een mogelijke verschuiving van lowcost- en chartervluchten vanuit Schiphol naar Brussels Airport, door de beperking van de stikstofuitstoot in Nederland? Welke maatregelen voorziet u om zo'n verschuiving te vermijden? Dat zou immers betekenen dat de druk op de vele tienduizenden omwonenden van Zaventem inzake luchtkwaliteit en uitstoot van stikstof zou verhogen, om nog niet te spreken over de natuurbedreigingen die ermee gepaard gaan.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, luchtkwaliteitsonderzoek, uitgevoerd door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) op vier meetplaatsen rond de luchthaven, bevestigt dat het wegverkeer, en niet de luchthaven, de voornaamste bron is van stikstofoxiden. Ik kom straks bij het probleem van het ultrafijne stof, want ik denk dat dat het echte probleem is.

Er zijn tevens vaste meetstations nabij de luchthaven van Zaventem, waarvan er een gesitueerd is op de luchthaven zelf en een vierhonderd meter verwijderd in oostelijke richting. Op die laatste meetplaats blijkt de pollutie ook niet eenduidig van de luchthaven te komen, maar veeleer van het wegverkeer rond de luchthaven. Op verder afgelegen plaatsen zal die invloed van de luchthaven nog minder zijn. Dat betekent dus dat ook de stikstofdeposities of de verzurende en vermes-tende deposities weinig worden beïnvloed door de luchthaven.

Zoals u wellicht weet uit andere vragen die ik over de luchthaven kreeg, veroorzaakt vliegverkeer in de omgeving van de luchthaven voornamelijk ultrafijn stof. De grootste impact van het vliegverkeer op dat ultrafijn stof in de regio is het gevolg van de landing en take-off enerzijds en het taxiën anderzijds. Om de emissies daarvan te reduceren, zijn er operationele maatregelen van kracht, zoals de verkorting van taxitijden, tijd voor inschepen en van take-off zelf. Daarnaast is er ook een aangepaste landingsprocedure waarbij vliegtuigen, wanneer mogelijk, dalen in één glijdende en energiezuinige beweging in plaats van trapsgewijs.

Een zeer belangrijke maatregel om de uitstoot van specifiek ultrafijn stof aan te pakken, is de normering van de vliegtuigmotoren. Die maatregel moet ook internationaal genomen worden. Binnen de International Civil Aviation Organization (ICAO) is een eerste internationale emissiestandaard goedgekeurd voor het niet-vluchtig fijn stof, dat een onderdeel is van het ultrafijn stof. Die nieuwe norm geldt voor motoren van passagiersvliegtuigen die in productie zijn vanaf 1 januari 2020. De norm zal mogelijk in de toekomst nog verder worden aangescherpt. De luchthavenuitbater kondigde daarnaast aan dat men vanaf 2021 rekening zal houden met de uitstoot van CO₂ en NO_x in de taksen voor vliegtuigen. Zo wil de luchthavenuitbater modernere vliegtuigen, die minder uitstoten, naar Zaventem brengen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u voor uw antwoord, minister.

Stikstof is hier de aanleiding. Dat is de reden waarom we een verplaatsing zien van Nederland naar Vlaanderen, naar Zaventem. De problematiek is inderdaad breder. Het gaat over mogelijke luchtverontreiniging in het algemeen.

Het antwoord dat u geeft, is een beetje het antwoord van de luchthaven. Er doet zich waarschijnlijk een zeer interessante gelegenheid voor om wat meer te weten te komen over de impact van de luchthaven op de luchtkwaliteit ten opzichte van de impact van andere – want er is daar natuurlijk een concentratie van transport, met ook heel veel transport in Brussel. De overlegcommissie heeft u daaromtrent via brief een vraag gesteld.

Er zijn werken gepland in de zomerperiode. De luchthavenuitbater zal onderhouds- en renovatiewerken uitvoeren aan baan 07L/25R, wat betekent dat de meest gebruikte start- en landingsbaan van de luchthaven een tijdlang niet meer gebruikt zal worden. Dat is een unieke gelegenheid om eens na te gaan wat de verschillen zijn in uitstoot.

In de overlegcommissie, waar zowel de luchthaven zelf als de omliggende gemeenten en een aantal andere actoren in vertegenwoordigd zijn, is men het ermee eens om daar onderzoek naar te voeren, al moeten we er wel rekening mee houden dat we dan in een verlofperiode zitten en dat er dus ook veranderingen zullen zijn in het transport rond Brussel. De vraag aan u is dus om uw diensten te vragen specifiek in die periode een meetcampagne op te zetten. Het gebeurt immers niet vaak dat een landingsbaan uit gebruik wordt genomen. Het zou toch bijkomende informatie kunnen geven over de precieze impact van de luchthaven op de totale verontreiniging, mits gecorrigeerd voor bepaalde factoren.

Dat is dus mijn bijkomende vraag: bent u bereid bijkomend onderzoek te organiseren tijdens die uitzonderlijke periode?

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Ik ben ook wel geïnteresseerd in het antwoord op die laatste vraag, want ik heb diezelfde vraag hier ook gesteld op 4 december 2019. Toen liet u nog in het midden dat de VMM een aantal mogelijkheden zou bekijken om metingen te doen rond de luchthaven. Dankzij de werken is het mogelijk om

een nulmeting te bekomen, al zal er dan ook op andere plaatsen gemeten moeten worden. U hebt dan gesproken over een vaste meting, maar het zou goed zijn om zowel tijdens als na de werken te meten, om zo te zien wat de verschillen zijn en wat de impact van vliegtuigen op de luchtverontreiniging exact is.

Nu is alles gemengd, zoals u ook terecht stelt: het verkeer rond Brussel brengt ook veel luchtverontreiniging met zich mee. Wij dringen er dus op aan die nulmeting uit te voeren, maar misschien hebt u ondertussen al wat meer info gekregen van de VMM.

Ik was van plan hier schriftelijk een opvolgingsvraag over te stellen, want als u dit wilt doen, dan wordt het wel tijd om daar een beslissing in te nemen. Misschien overvallen we u hier nu mee, maar ik denk dat het zeer interessant is om dit te doen en ik hoop dat de VMM daar de nodige middelen toe krijgt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik deel jullie mening. Ik denk dat het een zeer terechte vraag is, dus ik ga ze aan de diensten voorleggen en onderzoeken of het mogelijk is de meting uit te voeren.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik denk dat iedereen het ermee eens is dat het interessant zou zijn om van de gelegenheid gebruik te maken en bijkomende inzichten te verwerven. Ik hoop dat uw positief antwoord ook opvolging krijgt, minister, en dat de meting effectief uitgevoerd zullen worden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.